

Szent István Egyetem, Gödöllő

**Az Enyedi György
Regionális Tudományok
Doktori Iskola
képzési terve**

2016

Az Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola képzési terve

A doktorképzés célja és főbb kutatási tématerületei (5 pillér)

A doktori iskola alapításának célja a regionális tudományok tudományterületén a tudományos utánpótlás magas színvonalú, elméleti és gyakorlati ismereteket ötvöző, a területfejlesztés koordinálását is elősegítő, elhivatott humán háttér kinevelése. A doktori iskola számára rendkívül fontos a kapcsolódó tudományterületek felé történő nyitás, az általános közgazdasági ismeretek, a marketing, a vidékfejlesztés, a szociológia, a térinformatika (GIS) tudományok integrálására.

I. Területi folyamatok monitoringozása

A társadalmi, gazdasági folyamatok nem kísérhetőek maradéktalanul, teljes mélységükben figyelemmel kizárólag a rendelkezésünkre álló statisztikai elemzések alapján. Szükséges a tér néhány pontján *folyamatos megfigyeléseket* végezni, az országos, a regionális folyamatok helyi megnyilvánulásait, következményeit regisztrálni. A SZIE GTK *Regionális Doktori Iskola* abból kiindulva, hogy a gazdasági, társadalmi, területi törvényszerűségek *általános megfogalmazása a tudományos kutatómunkának nem a végét jelenti, hanem adott esetben a kezdetét*; a gazdasági, társadalmi törvényszerűségek érvényességének, korlátainak vizsgálata érdekében olyan objektumok (települések) kijelölését kezdeményezi, melyek egy adott problémát, egy törvényszerűséget jól reprezentálnak.

Trend monitorozással az objektumok sajátosságainak *időbeli* nyomon követése a cél, míg a *hipotézis-tesztelő monitorozással* a prognosztizált változások bekövetkezését kísérjük figyelemmel. Mindezekkel a végső célunk a társadalmi, gazdasági, területi összefüggések mélyebb megértése. Ennek érdekében a következő alapelveket követjük vizsgálódásaink során:

- az események *dinamikus aspektusára* figyelünk,
- az elemzéseink során a probléma, jelenség *egészéből* indulunk ki, de ezen első megközelítés után mind *konkrétabb és részletesebb* elemzésnek vetjük alá a vizsgált objektumot, a problémát, annak különböző aspektusait és részeit,
- különbséget teszünk *rendszeres (strukturális) és történeti problémák* között,
- a vizsgálat során úgy járunk el, hogy a monitoringozásra kiválasztott települések tágabb tere is egységként értelmezhető, vizsgálható tartomány legyen; jól megfogalmazott tulajdonságokkal.

A valós társadalmi, gazdasági, és területi folyamatok a tér néhány pontján elvégzett monitoringozása során szükséges

- a kapcsolódó tudományok egybefogása, az *interdiszciplináris szemlélet*,
- a komplex problémák értelmezéséhez *adekvát fogalmak, kutatási módszerek* kidolgozása
- a monitoringozásra kiválasztott „objektumok” egységes tematika és módszertani útmutató, valamint térinformatikai eszközrendszer segítségével való vizsgálata,
- a nyert eredmények kiadványok, tanulmányok formájában való publikálása.

II. A bevásárlóközpontok vizsgálata Közép-Európa nagy városaira

A bevásárlóközpontok a legújabb kor komplex kereskedelmi szolgáltató bázisai, amelyekben a vásárlás és a szórakozás, valamint az élmény összekapcsolódik. A kereskedelem történetében is nyilvánvalóan megjelennek azok az új felfedezések, eljárások, módszerek, attitűdök stb., amelyek előbbre vitték és viszik a világot.

A magyarországi bevásárlóközpontok és hipermarketek mindegyikében jelen vannak európai vagy tengerentúli tulajdonosok, akik esetleg évtizedes tapasztalatokkal rendelkeznek a kiskereskedelem legújabb katedrálisainak tervezésében, szervezésében, menedzselésében és fejlesztésében.

Magyarország csatlakozása az EU országokhoz a bevásárlóközpontokat önvizsgálatra kényszerítheti. A csatlakozás hatását főként a potenciális vásárlókra vonatkozóan kell elemezni, mert nemcsak a hazai, de a szomszédos országokban várható változásokkal is számolni kell.

Valószínűsíthető feladatok az euró bevezetésével, de legfeljebb alig egy évtizeden belül:

A bolt-mix, a bérlő-mix további gazdagítása, differenciáltabb boltstruktúra kialakítása. Ma általánosnak mondható, hogy a hazai bevásárlóközpontokban a ruházat dominál, s az is nyílt titok, hogy a szuper- vagy hipermarket nem hiányozhat a boltkínálatból. Egy nemzetközi összehasonlító vizsgálat szerint (Cushman&Wakefield–Haley&Baker, 2002) az európai átlagos 19%-kal szemben a magyarok 41%-a a bevásárlóközpontokban vásárol élelmiszert, s a hazai kutatások is ezeket az arányokat mutatják. Az EU lakosok 30%-a (a magyarok 26%-a) különleges cikket keres, és kirakatnézéssel tölti az időt a bevásárlóközpontban 17%-uk (a magyarok 10%-a). Valószínűsíthető, hogy az EU csatlakozás ezen a területen is elindított egy tanulási folyamatot, és a kínálatban a szabadidő eltöltését szolgáló termékek, eszközök, wellness létesítmények, programok kaphatnak nagyobb súlyt.

A jövő bevásárlóközpontjainak Magyarországon és Közép-Európában a mainál jobban szegmentált piachoz kell illeszkedni. Jellemzővé válhat, hogy az új bevásárlóközpontok családi szórakoztató funkciója erősödik. A kínálatban nemcsak a vonzáskörzet igényeit, hanem a távolabb élőkét nagyobb útra ösztönző márkákat kell megjelentetni.

A városközpontokban ma található bevásárlóközpontok bolti kínálata 10 év múlva eltolódik a márkás termékek irányába, mert a kisebb szakboltokkal kell felvenniük a versenyt. A városok „barna övezet”-ében létesült és felépülő bevásárlóközpontok az európaiakhoz hasonlóan a gépkocsis, családi bevásárlást fogják szolgálni, mert a lakosság igényei ezt fogják diktálni, és a hétfégi vásárlást részesítik majd előnyben, mert hét közben a nagy forgalom miatt a városokban csak tömegközlekedési eszközzel lesz érdemes utazni.

A bevásárlóközpontoknak biztos jövőjük van, mert a vevők gyorsan megtanulták a szórakoztató shoppingolást. Az elmúlt évtizedben a kiskereskedelemben a fejlesztések a nagy egységek területén hoztak újat, s ez minden bizonnyal jellemezni fogja a jövőt is. A bevásárlóközpontok tervezőinek és beruházóinak arra kell koncentrálniuk, hogy minden vevőcsoport találja meg a kívánt márkát, szolgáltatást egy helyen, lehetőleg nem nagy távolságra otthonától vagy munkahelyétől.

Valószínűsíthető, hogy Magyarországon a bevásárlóközpont-létesítés eddigi üteme lassul, és Budapestről inkább vidékre helyeződik át, ahol még távolról sem kielégítő az ellátás. Minden nagyobb város könnyen megközelíthető méretű vonzáskörzettel képes eltartani egy bevásárlóközpontot, és igény is mutatkozik iránta a vevők részéről. Arra nem számíthatunk,

hogy akár a hagyományos bolti, akár az értékesítés korszerűbb, direkt marketing vagy elektronikus kereskedelmi formái helyettesíteni képesek a bevásárlóközpontokat. Ha jól választották ki a telephelyet, a vonzáskörzet nagyságát, a megközelíthetőséget, a boltok és szolgáltatók profilját, akkor a bevásárlóközpontok még hosszú ideig szolgálhatják a versenyképes, hatékony vevő kiszolgálást.

Valószínűsíthető, hogy a bevásárlóközpontok élete keményebb lesz a mainál. A fogyasztók többet várnak el a kereskedőtől, hajlandók lesznek nagyobb utat megtenni a jobb feltételekért, vagy kivárni a legkedvezőbb pillanatot a vásárlásra.

A kutatásra javasolt témák:

- A bevásárlóközpontok kialakulásának történeti folyamata Közép-Európa nagyvárosaiban a szakirodalom és korábbi vizsgálatok alapján;
- A bevásárlóközpontok hagyományos kereskedelmi zónákra gyakorolt hatásának vizsgálata (CBD);
- A gyors funkcionális - morfológiai változásokon áteső városrészek, utcák, utcaszakaszok átfelmérésének felmérése, dokumentálása, mint pl. a Váci utca átalakulása,
- Az agglomerációs övezetek átalakulásának folyamata;
- A bevásárlóközpontok hatásának vizsgálata a vásárlói szokásokra Budapest, Pozsony, Prága, városokban;
- A bevásárlóközpontok hatékonyságának vizsgálata, üzleti-mix, vonzáskörzet, térformáló hatás;
- Közép-Európa fenti nagyvárosai bevásárlóközpontjainak tipológiája;
- A fenti nagyvárosok bevásárlóközpontjainak összehasonlító vizsgálata.

A kutatási partnerek:

- Nyitrai Agrártudományi Egyetem
- University of Klagenfurt
- University of Bern

III. A vidéki térségek föld- és térhasználatának területi versenyképességét befolyásoló közgazdasági tényezők vizsgálata, stratégiai fejlesztések irányainak kidolgozása

Napjaink egyik legégetőbb és egyben legizgalmasabb kérdése, hogy milyen lehetőségek mentén szükséges és lehetséges a **vidéki térségek föld- és térhasználatának fejlesztését** megvalósítani Magyarországon az Európai Unió integrációjának után. Az elmúlt évek kutatásai alapján nyilvánvalóvá vált, hogy Közép-Európa és benne **Magyarország térbelisége** leginkább történelmi, kulturális vagy érzelmi alapokon határozható meg. A térbeli gazdasági, társadalmi és politikai feltételek integrációja jelenleg meglehetősen hiányos, az együttműködés alapjai gyengék. Az európai területi együttműködés melletti érvek ugyan túlnyomóan politikaiak, de természetesen hosszabb távon a gazdasági előnyök is szerepet

játszanak benne. Az európai integráció nagy kihívást jelent a magyar vidék gazdasága számára, de az eredményes európai orientáció, az integrációba illeszkedés nélkülözhetetlen előfeltétele az Európai Unió versenyképességi rendszeréhez történő pontos illeszkedés. A **vidéki térségek földhasználati zónáinak** gazdasági, társadalmi, természeti határai jóval túl mutatnak a területi statisztikai rendszer határain. Ennek megfelelően kialakuló centrum-periféria, illetve egyensúlyi helyzetek hosszú távon meghatározhatják a jövőbeli fejlesztési irányokat, melyek komplex kutatása a térszerkezetet is jelentősen befolyásolja. Ennek megfelelően szükséges azon föld- és térhasználati fejlesztések irányainak kutatása, melyek mentén a táji, természeti, gazdasági és humán erőforrásbeli komparatív előnyök komplex rendszerén keresztül teremtik meg a versenyképesség hazai lehetőségeinek irányait.

Kutatásirészterületek:

1. A vidéki térségek erőforrásvonzó és megtartó képességének, a térben működők versenyképesség erősítésének közgazdasági kutatása.
2. A hatékony föld- és térhasználati szerkezet megteremtésének kutatása a régiók, térségek, települések versenyképességének vizsgálatán keresztül, különös tekintettel a területi egységek vállalkozásaira, lakosságára, intézményeire, civil szervezeteire stb.
3. A vidéki térségekben folyó föld- és térhasználat optimális működésének jövőbeli stratégiai kutatása a telephely, az informatikai, a közlekedési elérhetőség, a pénzügyi, a tanácsadási szolgáltatások területileg összehangolt fejlesztése mellett.
4. A vidéki térségek alternatív, keresletorientált gazdaságfejlesztési stratégiáinak kidolgozásának kutatása (energia, táj- és természetvédelem, turizmus, mezőgazdasági termelés, bio- és extenzív gazdálkodás stb.).
5. Az EU fejlesztési politikáiban (agrár, vidék, regionális), a föld- és térhasználatra megfogalmazott és alkalmazott eszköz- és intézményrendszerek adaptációjának közgazdasági vizsgálata, fejlesztési lehetőségük kutatása.

IV. A területi tervezést és fejlesztést támogató módszerek adaptálása és gyakorlati alkalmazásuk vizsgálata

A területi tervezés napjainkban főleg a területfejlesztés és a vidékfejlesztés kapcsán, e feladatok finanszírozásának, gazdaságpolitikai megalapozásának kérdéseivel összefüggésében kerül előtérbe. Hazánkban és más európai országokban a területi, regionális koncepciók meghatározóak a gazdaság fejlesztésében és annak működtetésében, az EU folyamatok nemzeti befolyásolásában. Kutatómunka tehát a témával foglalkozó kutatók, döntéshozók, fejlesztők, oktatók, hallgatók vagy a „csak” érdeklődő ember munkáját segíti, mert a hatékonyan végzett tervezési és fejlesztési folyamat közvetlenül befolyásolja mindennapi életünk alakulását, változását.

A téma feldolgozásában megjelenő feladatok rendszerező-, elemző-, problémamegoldó jellegűek.

A kutatómunka során az alábbi kérdésekre keresünk válaszokat:

1. Hogyan változnak a területi tervezés céljai, elméleti alapjai, intézményrendszere?
2. A területfejlesztéssel kapcsolatosan, milyen konkrét módszertani fejlesztések segíthetik különböző szintű területi stratégiák és programok kialakítását és azok sikeres megvalósítását?
3. Mi lehet egy követendő alternatíva hazánkban a területi tervezési és programozási módszerek használata során, különös tekintettel a módszerek **rendszerszerű használatára?**

4. Mi lehet az egyes területfejlesztési, tervkészítési módszerek lehetséges továbbfejlesztése?

Célunk az is, hogy bemutassuk a tervezési folyamatok során alkalmazható eszközök életképességét, eredményességét. A tesztelés azért is indokolt, mert a felhasználható eszközök fejlődésének eredményeként tovább lehet finomítani a folyamatlépések során felhasználható módszerek körét, optimalizálva az eltérő tervezési feladattípusokra.

Nem gondoljuk, hogy egyedül vagyunk azzal az elképzeléssel, hogy a területi tervezés folyamatos megújulása szükséges ahhoz, hogy egyik oldalról az elkövetett és megismert hibákat ki lehessen javítani, másik oldalról a változó körülményeknek meg tudjon felelni.

Mind a társadalmi-gazdasági fejlődés jellege, mind pedig a szakma immanens¹ nehézségei kételyeket ébresztenek a tervezés és fejlesztés elképzeléseivel szemben, mely kételyeket meggyőződésünk szerint, egy a társadalom számára hasznosabb tervezés segítségével ki lehet küszöbölni. Ami annyit tesz, hogy magát a tervezést kell megreformálni azzal, hogy nem ad hoc módon kezdünk hozzá, és nem hiányozhat a tényezők rendszerszemléletű megközelítése sem, mely a strukturált tervezési folyamatok, és azok hatékony működtetését lehetővé tevő eszközrendszer kialakítását teszi szükségessé.

A SZIE GTK *Regionális Doktori Iskola* ezen kutatási, tudományelméleti irányvonal elkötelezet híve és folyamatosan munkálkodni kíván a területfejlesztés hatékonyságának növelése érdekében.

V. A fenntartható fejlődés regionális környezetvédelmi vonatkozásai

A természetföldrajzi egységekben, például a tavak és a folyók vízgyűjtőjén zajló gazdasági fejlesztések által kiváltott természeti változások nem közigazgatási határok, hanem természetföldrajzi skálák mentén következnek be, legalábbis ez dominál a változásokban. Ugyanez érvényesül a tájhasználat és az ökoszisztéma szolgáltatások igénybevétele során is. Ilyen ökoszisztéma szolgáltatás például a legeltető állattartás, a vadgazdálkodás, az erdőgazdálkodás, a természetes vizekben zajló halászat, az extenzív mezőgazdasággal összefüggő egyéb terület- és földhasználat és a túrizmus is. Következésképpen, a változások monitorozása, elemzése, visszahatásának prognosztizálása a gazdasági, a társadalmi, és a természeti folyamatokra is komplex regionális megközelítést igényel. Ezért a regionális szemlélet a környezetvédelmi politika egyik alapvető jellemzője is. Ennek példája az Európai Unió vízi környezetvédelmi politika alapvetése, a Víz Keretirányelv, amely dominánsan regionális lépték mentén érvényesül, ahol a legkisebb egységek a vízrendszerek tagországokra eső részvízgyűjtő területei, és utána következnek azok a nagy európai ökorégiók, amelyek átívelnek az országhatárokon. Az Európai Unió a keretirányelvben leszögezi a fenntartható fejlődés prioritását, és rögzíti az egész európai vízi környezetvédelmi politika irányvonalát és gyakorlatát, amely regionálisan, az ún. Vízyűjtő Gazdálkodási Intézkedési Tervek alapján valósul meg. A víz ügye egyébként azért is követel regionális szemléletet, mert a vízhasználat a gazdaság minden szegmensében alapvetően jellemző, és bár Hazánk felszíni és felszín alatti vizekben bővelkedik, a vízkinccs minősége nagymértékben külső tényezőktől függ, mert a víz 95%-a az országhatáron túlról érkezik. Az országokon belüli, és az országhatárokat átívelő természeti régiókban minden mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi-szolgáltató és turisztikai beruházás alapvető motivációja a fogyasztás szolgálata, de a fentiek miatt ezt a természeti környezet minőségi romlását elkerülve, a fenntartható fejlődés szellemében kell folytatni. Így a beruházások tervezésénél, a megvalósítás során, sőt, az azokat engedélyező és ellenőrző

---

¹ Benne rejlő, belsőleg hozzá tartozó, természetéből következő.

hatósági feladatok során is érvényesülnie kell a környezetvédelmi indíttatású regionális szemléletnek. Nem csoda, hogy a természeti erőforrások és a környezet védelmét szolgáló nemzetközi egyezmények legmagasabb letéteményesei az Európai Parlament és az ENSZ főtitkára, és a végrehajtásért az országok tárca szinten felelnek.

Kutatási javaslatok és témák:

1. A természeti régiók jelentősége a területfejlesztésben;
2. A természeti régiók jelentősége az infrastrukturális hálózatok kialakításában (turizmus, közlekedés stb.);
3. Az egyes országok és régiók társadalmi, gazdasági és infrastrukturális fejlettségi színvonalának jelentősége a környezet fenntarthatóságában;
4. Az egyes országok és régiók társadalmi, gazdasági és infrastrukturális fejlettségi színvonalának jelentősége a globális természet- és környezetvédelmet szolgáló nemzetközi egyezmények végrehajtásának hatékonyságában.

A képzés menete

Az Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola – a belső struktúrájának megfelelően – a következőképpen alakította ki képzési struktúráját. Az iskolába felvett, szervezett képzésben résztvevő hallgatóknak (nappali, költségtérítéses) a képzési ideje 2+2 tanév, amely alatt kell a tantárgyi kötelezettségeiket teljesíteni, valamint a kutatási feladataikat elvégezni valamint az abszolutóriumot megszerezniük.

A hallgatók kötelezően hallgatják le az első tantárgyblokkot, majd az érdeklődésüknek megfelelően további kötelezően választott tantárgyakat hallgatnak, majd a kutatási téma egyedi sajátosságait figyelembe véve választhatnak szabadon választható tantárgyat a fennmaradó tantárgyi kötelezettség teljesítéséhez. A tantárgyi strukturát, és a kötelező és felvehető tantárgyakat a **Minta-tanterv** tartalmazza.

A doktori iskola – a doktori iskolák kreditrendszerű tanulmányi szabályzatának megfelelően – a **tanulmányi kötelezettségeket a következőkben szabályozza:**

- A doktori képzés 8 félévből áll, amely alatt 240 kreditet kell teljesíteni.
- A 240 kredit a következő kreditértékű tanulmányi munkaegységekkel teljesíthető:
  - I. Aláírással és vizsgán szerzett érdemjeggyel lezárt tanegység.
  - II. Évközi folyamatos ellenőrzéssel járó tanegység (ZH, beszámoló, cikkfeldolgozó szeminárium stb.)
  - III. Félév végi aláírással zárt tanegység (szakmai, kutatási gyakorlat, tanulmányút)
  - IV. Félév végi, témavezetői aláírással elismert irányított kutatómunka
  - V. Dékán / Tanszékvezető / Intézetvezető / Szakvezető aláírásával igazolt, rendszeres oktatói munka
  - VI. Tudományos publikációs tevékenység (doktori iskola ügyrendje szerint)
  - VII. Komplex vizsga (doktori iskola ügyrendje szerint)
- A képzés során legalább
  - 70 kreditet I., II., III. típusú tanegységgel
  - 60 kreditet VI. típusú tanegységgel kell teljesíteni,
- legfeljebb
  - 80 kreditet IV. típusú tanegységgel,
  - 10 kreditet V. típusú tanegységgel lehet szerezni.
  - 20 pont Sikeres komplex vizsga, (summa cum laude 20 pont, cum laude 15 pont, rite 10 pont, nem megfelelt 0 pont). Amennyiben a jelölt a komplex vizsgát nem 20 pontra teljesíti abban az esetben a hiányzó pontokat a tudományos publikációs kreditjeivel pótolhatja.

A fenti értékelési rendszer jelenleg olyan bázis, amelyben egyes tételek – a III. és IV. típusú tanegységek – értékelése a doktori iskola tanácsának hatáskörébe tartozik. A doktori iskola tanterve hármas struktúrában épül fel. Alapja a minden doktorandusz számára kötelező tantárgyak köre, ezt egészíti ki a témacsoportnak megfelelő tantárgykör, amelyből a tanulmányok során minden doktorandusznak kötelezően két tantárgyat kell teljesítenie, ezt egészítik ki a választható tantárgyak. A kötelezően választható és a szabadon választható tantárgyak tekintetében az I. félév végén kell nyilatkozniuk a hallgatóknak.

A szabadon választható tantárgyak körét a doktorandusz egyéni kutatási témájának megfelelően tovább lehet bővíteni más doktori iskolák tantárgyainak felvételével. Ezt előzetesen a doktori iskola vezetőjével vagy titkárával egyeztetni kell. Az a hallgató, aki korábbi tanulmányait nem a doktori iskola keretét jelentő Gazdaság- és Társadalomtudományi Karon végezte, eseti elbírálás alapján felvehet ott oktatott tantárgyakat is. Külföldön lehallgatott és teljesített tantárgyak esetén az elfogadásról a doktori iskola tanácsa a doktori iskola tantervében szereplő tantárgyfelelős nyilatkozata alapján dönt. A tantárgyfelelős mind a nappali, mind a levelező hallgatók számára elkészíti a tantárgyi leírást és az időütemezést, ez az alapja a hallgató időbeosztásának.

A doktori iskolák kreditrendszerű tanulmányi szabályzatának megfelelően – a **tanulmányi kötelezettségeket a következőkben szabályozza:**

- A doktori képzés 8 félévből áll, amely alatt 240 kreditet kell teljesíteni.
- A 240 kredit a következő kreditértékű tanulmányi munkaegységekkel teljesíthető:
  - A. Képzési (tanulmányi) kredit
  - B. Kutatási (kutatói) kredit
  - C. Oktatási (oktatói) kredit
  - D. Komplex vizsga (doktori iskola ügyrendje szerint)
- A képzés során legalább
  - 70 kreditet „A” típusú tanegységgel
- legfeljebb
  - 140 kreditet „B” típusú tanegységgel,
  - 10 kreditet „C” típusú tanegységgel lehet szerezni.
  - 20 pont Sikeres komplex vizsga, (summa cum laude 20 pont, cum laude 15 pont, rite 10 pont, nem megfelelt 0 pont). Amennyiben a jelölt a komplex vizsgát nem 20 pontra teljesíti abban az esetben a hiányzó pontokat a tudományos publikációs kreditjeivel pótolhatja.

A félév elismeréséhez legalább 30 kreditet kell (A, B, C típusból) összesen szerezni.

A doktori iskola tanterve hármas struktúrában épül fel. Alapja a minden doktorandusz számára **kötelező tantárgyak** köre. A **kötelezően választható tantárgyak köre**, amelyekből a tanulmányok során minden doktorandusznak kötelezően két tantárgyat kell teljesítenie, ezt egészítik ki a **szabadon választható** tantárgyak.

A szabadon választható tantárgyak körét a doktorandusz egyéni kutatási témájának megfelelően tovább lehet bővíteni más doktori iskolák tantárgyainak felvételével. A hallgató a többi témacsoport részére előírt tárgyakból is választhat. Ezt előzetesen a doktori iskola vezetőjével vagy titkárával egyeztetni kell. Külföldön lehallgatott és teljesített tantárgyak esetén az elfogadásról a doktori iskola tanácsa a doktori iskola tantervében szereplő tantárgyfelelős nyilatkozata alapján dönt.

A tantárgyfelelős mind a nappali, mind a költségtérítéssel hallgatók számára elkészíti a tantárgyi leírást és az időütemezést. Ez az alapja a hallgató időbeosztásának.

A tantárgyfelelős a tantárgyi leírás során éljen a team-jellegű oktatás lehetőségével, egy-egy fontosabb tantárgyi rész oktatását más egyetem ismert oktatójának meghívásával szervezze meg (ez kezdete lehet az iskolák közötti munkamegosztás későbbi elmélyítésének).

A tantárgyak min. 5 fővel indulnak, az oktatás 10 hét/félév.

A Doktori Iskola tantárgyainak ismertetőit az Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola működési szabályzatának 4. melléklete tartalmazza. (Az említett szabályzat az akkreditációs anyag J.) melléklete.)

A doktori eljárás lefolytatása

Az Egyetemi Szervezeti és Működési Szabályzat 8. számú melléklete az Egyetemi Doktori Szabályzat, amely a doktori eljárás lefolytatását általánosan szabályozza.

A szabályzat tartalma:

I. Általános rendelkezések

1. A képzés és a fokozatszerzés fogalma és tartalma
2. A képzés és a fokozatszerzés egyetemi szervezete
3. A képzés és a fokozatszerzés pénzügyi feltételei

II. A képzés

1. Az iskolák és a képzési formák meghirdetése
2. A felvételi eljárás
3. A szervezett képzés és az egyéni felkészülés
4. Komplex vizsga

III. A fokozatszerzés

1. A fokozatszerzés feltételei
2. Jelentkezés és előkészítő eljárás
3. Az idegen nyelvek ismerete
4. Az önálló tudományos munkásság igazolása
5. A doktori értekezés és megvédése
6. A doktori oklevél és a doktorrá avatás

IV. A fokozat odaítélésének különleges esetei

1. A kitüntetéses doktorrá avatás
2. Eljárás a tudomány(ok) kandidátusa fokozat alapján
3. Külföldön szerzett tudományos fokozat honosítása

Résztevő hallgatók létszáma

A doktori képzésben nappali képzés formájában évente mintegy 5-7 doktorandusz felvételét tervezzük. A levelező hallgatók évenkénti tervezett száma 10 fő, és egyéni képzésben esetileg kerül elbírálásra a szabályzat alapján. A Doktori Iskola vezetése határozottan törekszik arra, hogy a doktoranduszok képzési idejében, illetve a cselekmény lefolytatásában ne következzen be törés, ezért például évhalasztást a törvények adta lehetőségeken túlmenően csak külföldi tanulmányúton való részvétel esetében engedélyez.

Az iskola doktoranduszonkénti mélységben kívánja nyilvántartani a hallgatók előrehaladását.

Minta-tanterv

Kötelező tantárgy	1.	2.	3.	4.	Kredit
	Szemeszter				
	Összes óraszám				
1. Kutatásmódszertan	30				5
2. Regionális gazdaságtan és regionális folyamatok	30				5
3. Terület- és vidékfejlesztés irányzatai		30			5
4. Magyarország településrendszerének sajátosságai	30				5
5. Gazdasági- és településtörténeti folyamatok Közép-Európában	30				5
6.. Marketingföldrajz		30			5
7. Területfejlesztés és közigazgatás: európai modellek és magyar gyakorlat		30			5
8. A humánökológia regionális vonatkozásai				30	5
9. Népesedési folyamatok			30		5
10. Környezetpolitika			30		5
Összes kötelező (óra/hét)	8	8	8	4	50
<i>Kötelezően választható tantárgyak (kötelezően választandó két tantárgy)</i>					
1. Közép-Európa településrendszere	30				5
2. A területfejlesztés infrastrukturális alapjai		30			5
3. Regionális elemzési módszerek		30			5
4. Tervezés a területfejlesztésben			30		5
5. Terület- és vidékfejlesztési intézményrendszerek az EU-ban és Magyarországon				30	5
6. Agrárpolitika				30	5
7. Település- és térségmarketing			30		5
8. A társadalmi folyamatok térbeli összefüggései				30	5
9. E-government				30	5
10. Többváltozós elemzések a regionális elemzések módszerei		30			5
11. Társadalmi és területi egyenlőtlenségek az egészségügyben			30		5
12. Turisztikai tér				30	5
13. Regionális és helyi gazdaságfejlesztés				30	5
14. Political Geography of the New Europe			30		5
Összes kötelező (óra/hét)					

Kötelező és kötelezően választható tantárgyak tantárgyfelelősei

	Tantárgy	Tárgyfelelős
	Kutatásmódszertan	Khademi – Vidra Anikó
	Regionális gazdaságtan és regionális folyamatok	Káposzta József
	A területfejlesztés infrastrukturális alapjai	Tiner Tibor
	Közép-Európa településrendszere	Nagyné Molnár Melinda
	Régiófejlesztési stratégiák az EU-ban	Káposzta József
	Terület- és vidékfejlesztés irányzatai	Tóth Tamás
	Magyarország településrendszerének sajátosságai	Beluszky Pál
	Gazdasági- és településtörténeti folyamatok Közép-Európában	Rácz Lajos
	Marketingföldrajz	Sikos T. Tamás
	Területfejlesztés és közigazgatás: európai modellek és Magyar gyakorlatok	Hajdú Zoltán
	A humánökológia regionális vonatkozásai	Rácz Lajos
	Népesedési folyamatok	L. Rédei Mária
	Regionális és helyi gazdaságfejlesztés	Nagy Henrietta
	Környezetpolitika	G. Tóth László
	Tervezés a területfejlesztésben	Péti Márton
	Regionális elemzések módszerei	Sikos T. Tamás
	Terület- és vidékfejlesztési intézményrendszerek az EU-ban és Magyarországon	Káposzta József
	Agrárpolitika	Romány Pál
	Település- és térségmarketing	Nagyné Molnár Melinda
	A társadalmi folyamatok térbeli összefüggései	Kovács Katalin
	E-goverment	Tózsza István
	Többváltozós elemzések a regionális elemzések módszerei	Kovács András
	Társadalmi és területi egyenlőtlenségek az egészségügyben	Orosz Éva
	Turisztikai tér	Michalkó Gábor
	Political Geography of the New Europe	Doris Wastl-Walter

Szabadon választható tantárgyak tantárgyfelelősei

	Tantárgy	Tantárgyfelelős	Kredit
1.	Változás és válságmenedzsment	Noszky Erzsébet	5
2.	Tájtörténet-Tájanalízis	Beluszky Pál	5
3.	Társadalomföldrajz	Szabó Lajos	5
4.	Az EU vidékfejlesztési politikája	Farkas Tibor	5
5.	A turizmus erőforrásai és környezeti hatásai	Dávid Lóránt	5
6.	Marketing menedzsment	Lehota József	5
7.	Szociális ellátó rendszerek és a vidéki társadalom	Váradai Monika Mária	5
8.	GIS alkalmazásának lehetőségei	Sikos T. Tamás	5
9.	Logisztikai folyamatok	Benkő János	5
10.	Tér – építészet	Makovényi Ferenc	5
11.	Nemzetközi menedzsment	Halmai Péter	5
12.	Világ mezőgazdasága	Kozák János	5
13.	Régiófejlesztési stratégiák az	Káposzta József	5
14.	Nemzetközi és regionális fejlesztési intézmények	Csáki György	5
15.	A határ menti együttműködések területi egyenlőtlenségi dimenziói	Borzán Anita	5
16.	A rövid élelmiszer ellátási láncok	Juhász Anikó	5
17.	Az Európai Unió kohéziós politikájának működése	Nagy Henrietta	5
18.	A társadalom – és településpolitika Janus arca; a közpolitikák hatásai	Szarvák Tibor	5
19.	A válság fogyasztói	Khademi-Vidra Anikó	5

A hallgatók számára szabadon választható a más témacsoportok által meghirdetett tantárgyak köre is. Külföldi, vagy hazai társintézmény doktori képzésében felvett és teljesített tantárgyak elfogadásáról az illetékes tantárgyfelelős szignálása után, a Doktori Iskola Tanácsa dönt.

A PhD kutatási témának megfelelő, más intézményben felvett tantárgy elfogadása és kreditálása egyedileg kerül elbírálásra.

A Komplex vizsga tantárgyai:

1. Regionális gazdaságtan és regionális folyamatok
2. Magyarország településrendszerének sajátosságai
3. Terület- és vidékfejlesztés irányzatai
4. Marketingföldrajz

A fokozatszerzésre egyénileg felkészülő jelentkezőnek a publikációs teljesítménye el kell érje vagy meg kell haladja a nappali hallgatóval szemben támasztott követelményeket. Szakmai munkásságával pedig bizonyítani kell, hogy rendelkezik a doktori iskola által megjelölt kötelező tantárgyak ismeret anyagával. Ennek megítélésére a Enyedi György Regionális Doktori Iskola Tanácsa jogosult, melynek döntése alapján bocsátható komplex vizsgára a jelentkező.

Az Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola által meghirdetett tantárgyak

leírása

A doktori iskola a szervezett képzésében résztvevő nappali és levelező hallgatói számára a további következő tantárgyakat hirdeti meg, amelyből a hallgatók a kutatási témájuknak, és a megszerzendő krediteknek megfelelően vesznek fel tantárgyakat a tanulmányi képzés három éve alatt. A választható tantárgyak körébe a hallgatók felvehetik továbbá a más témacsoportok által meghirdetett tantárgyakat. Ezen kívül olyan, a hallgató egyedi kutatási munkájához illeszkedő, más doktori iskolák által meghirdetett, és meghívottjai által kidolgozott egyedi tantárgyakat is, amennyiben azok szervesen illeszkednek a hallgató kutatási munkájához.

Az Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola által meghirdetett kötelező és kötelezően választandó tantárgyak leírása

Kutatásmódszertan

I. év. 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Khademi – Vidra Anikó, PhD., egyetemi docens (SZIE – GTK – RGVI)

A tantárgy keretében a hallgatók a társadalomtudományi kutatások módszertanával ismerkednek meg. A kurzus célja-számos gyakorlati példa és a résztvevő hallgatók kutatási tapasztalatai kapcsán – bemutatni a doktori értekezés elkészítésének formai, módszertani szabályait elsősorban a strukturált érdeklődés mentén szerveződő elméletalkotáson (kutatási kérdések, hipotézisek megfogalmazása), operacionalizáláson, mintavételi eljárásokon stb. keresztül. A tanegység bevezető, alapozó tárgyként elsősorban a kutatási témák lehatárolásában, a strukturált kutatási irányvonal megragadásában, a szakirodalmi háttér feldolgozásának metodikájában illetve az empirikus adatgyűjtés módszerei közül az interjúkészítés és elemzés témakörében kíván segítséget nyújtani a hallgatóságnak.

Regionális gazdaságtan és regionális folyamatok

I. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Káposzta József CSc., egyetemi docens (SZIE)

A tantárgy célja(i): A regionális gazdaságtan és regionális folyamatok tantárgy felkészíti a hallgatókat arra, hogy a térbeli folyamatok emelt szintű közgazdaságtani összefüggéseit, elméleteit és modelljeit ismerjék és alkalmazzák.

Főbb témák: Az emelt szintű regionális gazdaságtan alkotó elemei, vizsgálati területe és alapvető elméleti irányzatai. Föld – és területhasználat: Thünen modelljének általánosítása napjainkra. A gazdasági egységek telephelyválasztásának új elméleti megközelítései: Scott és Storper modelljei. Térbeli piacszerkezetek: térbeli monopólium, duopólium, térbeli árdiszkrimináció. Lösch és Christaller elméletei és a központi helyek rendszere. A lokális extern hatások, térbeli tranzakciós költségek értelmezése: agglomerációs gazdaságok, a marshall-i iparági körzetek, regionális klaszterek. Városgazdaságtan alapelemei, monocentrikus városmodell, szomszédsági hatások, a közelség és tudástúlcsordulás modellezése. A településhálózat rendszerei, a városi agglomerációk, az urbanizációs és lokalizációs előnyök vizsgálata. A regionális gazdasági növekedés tényezői, a neoklasszikus regionális növekedési modellek. Postkeynes-i növekedési modellek, kumulatív okság elméletei, gazdasági bázismodell, regionális multiplikátorhatások és modellezésük. Új gazdasági földrajz: Krugman és követői térelméletének alapjai. (Fujita, Thisse, agglomerációs irányzatok)

Az előadás – sorozat annak a mechanizmusnak feltárásával is foglalkozik, mely a modern gazdasági fejlődés során újra meg újra társadalmi-területi egyenlőtlenségeket hoz létre. Kiindulópontja szerint a területi különbségek természetesebbek, mivel a fejlődés – természeti, földrajzi, geopolitikai, gazdasági, munkaerő-minőségi stb. – erőforrásai térségenként különbözőek. Az európai hagyományokban gyökerező társadalmi szolidaritás megkívánja a súlyos hátrányt jelentő, diszkriminatív különbségek mérséklését, ennek érdekében nem-piaci, állami-kormányzati beavatkozásokat.

Terület- és vidékfejlesztés irányzatai

II. év 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Tóth Tamás PhD., egyetemi docens (SZIE)

A tantárgy elsődleges célja, hogy bevezesse a hallgatókat a terület- és vidékfejlesztés fogalmi

rendszerébe. A kurzus keretében a hallgatók megismerik a terület- és vidékfejlesztési politikák lényegét, fejlődését, fő összefüggéseit és hazai adaptálásának eddigi eredményeit, jövőbeni feladatait. Az EU vidékpolitikai alapelvek (partnerség, szubszidiaritás, fenntarthatóság stb.) megértetésén és helyes értelmezésén túl a kurzus célja a térségi tervezés rendszerének megismertetése, a különféle szintű (transznacionális, országos, multiregionális, regionális, megyei, kistérségi, városi) területfejlesztési stratégiák (koncepciók, tervek) kidolgozási módszertanának és elméleti háttérének áttekintése, az ezekre épülő programozási rendszerek, valamint a kapcsolódó térségi modellek elméleti háttérének áttekintése és gyakorlati alkalmazása. A kurzuson súlyponti szerepet kap a terület- és vidékfejlesztési programok tervezési elveinek, feladatainak, eszközeinek és módszereinek ismertetése (Projekt Ciklus Menedzsment, Logikai Keret Módszertan stb.) és a módszerek gyakorlati alkalmazására való felkészítés.

Magyarország településrendszerének sajátosságai

I. év. 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Beluszky Pál, DSc., tudományos tanácsadó (MTA Regionális Kutatások Intézete)

A települések a területfejlesztés kitértett egységei. Egy-egy kistérség, táj vagy régió helyzetét, fejlesztési lehetőségeit és céljait messzemenően meghatározza településállományának és -hálózatának milyensége (a városi lakosság aránya, megfelelő városi központok előfordulása vagy hiánya, a faluállomány nagyságrendi tagolódása, szórványtelepülések előfordulása stb.). A tárgy keretei között áttekintést adunk a Kárpát-medence településeinek múltjáról, a településhálózat alakulását meghatározó feltételekről; a településállomány nagyságrendi tagolódásáról, a települések típusairól (városhierarchia, várostípusok, agglomerálódás-agglomerációk, falutípusok, szórványtelepülések), a szocialista éra s az 1990 utáni évek településformáló folyamatairól. A kurzus keretében tárgyaljuk, hogy a településhálózat sajátosságai milyen település- és területfejlesztési intézkedéseket tesznek indokolttá.

Gazdasági- és településtörténeti folyamatok Közép-Európában

I. év. 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Rác Lajos, DSc., egyetemi tanár (SZTE)

Közép-Európa fogalmán történeti koronként, illetve tudományterületenként igen különböző térbeli tartalmakat értettek a kortársak, illetve a kutatók. A kurzus során elsőként Közép-Európa fogalmának változásait, átalakulásait vizsgáljuk meg. A történeti és a földrajzi keretek meghatározását követően a régió makro-regionális helyzetét, valamint finomabb struktúráját elemezzük a történeti földrajz nézőpontjából. Előbb Közép-Európa és Európa egészének viszonyát vizsgáljuk meg az újkor és a jelenkor évszázadaiban, majd pedig a Közép-Európa alapját jelentő kisebb léptékű struktúrákat tesszük vizsgálat tárgyává. A kurzus folyamán megvizsgáljuk a régióképződés demográfiai, néprajzi, gazdasági, közigazgatási és politikai okait és mechanizmusait, illetve mindezek egymással való kölcsönhatását. Az empirikus ismeretek elsajátítása mellett a kurzus célja bizonyos kutatómódszertani ismeretek elsajátítása is. Ennek megfelelően a kurzus teljesítésének feltétele egy közösen meghatározott kutatási probléma feldolgozása egy rövid (10-15 oldalas) kutatási jelentés formájában.

Marketingföldrajz

I. év 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. habil. Sikos T. Tamás DSc., egyetemi tanár (SZIE)

A tárgy a hazai településrendszer bemutatásából indul ki, annak történeti, földrajzi, morfológiai elemzésével. A településállomány jellegzetességeinél és léptékénél maradva, ezek után számba vesszük a marketingföldrajz általános elméleti, módszertani kérdéskörét. Különös hangsúlyt fordít a kurzus a gazdasági javak és szolgáltatások iránti kereslettel és ennek kielégítésével kapcsolatban létrejövő térfolyamatokra (pl. vonzástér, területi konkurencia alakulása), valamint ennek a települések életére tett hatására. A tárgy nem csupán az elméletre, hanem annak gyakorlati alkalmazhatóságára is figyel, hiszen a hallgatók egyéni feladatban fel is használják mindazt a tudást, amit az órákon megszereztek. A kurzus keretében kiemelt figyelmet kap az optimális telephelyválasztás kérdésének vizsgálata a kereskedelemben, ill. a gazdaság más szférájában. A hallgatók önálló munka keretei között egy település vagy régió területi folyamatait elemzik. Az oktatási tematika felhasználja a matematikai-statisztikai analízis kínált lehetőségeit, valamint a földrajzi információs rendszer (GIS) együttes alkalmazását.

Területfejlesztés és közigazgatás: európai modellek és magyar gyakorlat

II. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. habil. Hajdú Zoltán DSc., tudományos tanácsadó (MTA Regionális Kutatások Központja)
Történetileg a közigazgatás az állam funkcióinak egyik tradicionális része, mely folyamatosan változott minden (helyi, területi, központi) szinten. A területi folyamatokba (védelem) való állami beavatkozás szintén egyidős lényegében az állam kialakulásával, s történetileg permanens változásokon ment át. A modern területfejlesztés a XIX. századtól intézményesült, országonként eltérő struktúra keretében fejlődött.

Mind a modern közigazgatás (angolszász, francia, német, dél-európai, kelet-európai), mind pedig a területfejlesztés területén többféle európai megoldás alakult ki, s különösen sajátos megoldások alakultak ki a két részterület egymáshoz való kapcsolódását illetően.

Az Európai Unió létrejötte, majd a területi politika intézményesülése egyfajta egységesülési folyamatot indított el, de nem vált a mindenkori tagállamok területfejlesztési politikája és gyakorlata teljesen homogénné.

A közigazgatás – szemben a területfejlesztéssel – nem vált a közösségi politika és tevékenység szerves részévé, az Európai Közigazgatási Tér formálódása megindult, mert a tagállamok közötti kapcsolatok intenzitása ezt szinte folyamatosan sürgeti.

A magyar közigazgatás fejlődése, a közigazgatás területi struktúrájának alakulása, az állami beavatkozás történeti formálódása részletes taglalásra kerül. A magyar közigazgatásban és területfejlesztésben kezdetben az egyedi, nemzeti sajátosságok voltak erősek, de 1948 előtt az osztrák, valamint a német, 1949-1989 között a szovjet hatás erősen érződött. 1990 után szükségszerűen megerősödött az EU hatása.

A humánökológia regionális vonatkozásai

II. év 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Rác Lajos DSc., egyetemi tanár (SZTE)

A humánökológiai az emberi társadalom és a természeti környezet együttélését vizsgálja a történeti korokban. A kurzus oktatási anyaga három tematikai egységre tagolódik. Elsőként a humán ökológia kialakulását és multi-diszciplináris fogalmi rendszerét vizsgáljuk meg. Második lépésben az emberiség három nagy történeti korszakában vizsgáljuk meg a humán ökoszisztémák működését: a mezőgazdaság kialakulását megelőző korszakban, a tradicionális társadalmak korában, végül pedig az ipari forradalmat követő évszázadokban. Mindhárom történeti korszakban az ember-természeti környezet viszony a kölcsönösségen alapult, az emberi társadalmak átformálták a természeti környezetüket, a környezet öntörvényű változásai pedig számos esetben történelemformáló tényezőknek bizonyultak. A kurzus utolsó szakaszában kísérletet teszünk az ember-természeti környezet kapcsolatrendszer általánosítható tapasztalatainak összegzésére, a kapcsolatrendszer modellezésére.

Népesedési folyamatok

II. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. habil. L. Rédei Mária CSc., egyetemi docens (ELTE)

A népesedés folyamatai a társadalmi gazdasági változásokkal szoros összefüggésben vannak. A lakosság állományának strukturális összetétele fontos szerepet játszik a kistérség fejlődésében, annak lehetőségeit határozza meg. A tárgy keretei között áttekintést adunk arról, hogy a természetes folyamatok és a mobilitás kérdései milyen hosszútávú hatásokat okozhatnak. A globális folyamatok ismerete jelenti a helyi szabályszerűségek felismerését – avagy attól történő eltérések leírásának alapját. A demográfiai változók alkotják a leggyakrabban használt és statisztikailag gyűjtött adatbázist. Ezek felhasználása kiemelten fontossá teszi azok pontos adatgyűjtési és forrási kérdéseinek ismeretét. A hazai népesedési jellemzők területi különbségei számos regionális folyamat magyarázatát jelentik. A kurzus keretében tárgyaljuk a térségi népességelőszámítás módszertani kérdéseit, amely a tervezés egyik keretét képezi. A népesedés folyamatainak, mérőszámainak megismerése lehetőségteremt az ineterdiszciplináris megközelítésre.

Környezetpolitika

II. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. G. Tóth László DSc., egyetemi tanár (SZIE)

A tárgy oktatása során célunk megismertetni a globális és regionális környezetpolitika és szabályozás elveit és gyakorlatát, a környezetvédelem nemzetközi és hazai szervezetét, közgazdasági eszköztárát, a környezeti hatások vizsgálatának közgazdasági módszereit. A tárgy oktatásának célja, hogy a szakmai ismeretek birtokában képessé tegye a végzett hallgatókat bármely munkakörben arra, hogy felismerjék a környezetterhelés és a gazdálkodás folyamatos egymásra hatását, hogy nyomon kövessék a környezetterhelés és a gazdálkodás feltételeinek változását, a makrogazdasági szabályozás alakulását, és elsajátítsák az ahhoz való alkalmazkodási és döntési készséget.

Kötelezően választható tantárgyak

A területfejlesztés infrastrukturális alapjai

II. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Tiner Tibor CSc., főmunkatárs (MTA Földrajztudományi Kutatóintézet)

A tantárgy feladata, hogy megismertesse és elsajátíttassa a hallgatóval a területfejlesztés, mint regionális tértudomány alapfogalmait, módszereit, bemutassa a területfejlesztés elméleti alapjait, a területfejlesztési célok egymásra épülését és regionális összefüggéseit, hatótényezőit, mutató- és norma-rendszereit, a főbb területfejlesztési eljárásokat és modelleket, valamint a közép-európai és magyarországi gyakorlat sajátosságait. A hallgatónak meg kell ismernie a területfejlesztés gazdasági, társadalmi és infrastrukturális feltételeit, az e téren végrehajtandó beruházások indikátorait, rövid és hosszú távú befolyásoló tényezőit. Meg kell ismernie az egymástól eltérő távú területfejlesztési stratégiák gazdasági szerepét, a különböző gazdasági ágazatok fejlődésének hatását a területfejlesztésre, az ezekre kidolgozott elméleti modelleket és gyakorlati alkalmazhatóságukat. El kell sajátítania az Európai Unióban alkalmazott területfejlesztési gyakorlat lényegi vonásait, finanszírozásának mechanizmusát, szerkezeti és szervezeti rendszerének működési jellemzőit, különös tekintettel az Unió 2004-es bővülésére. A kurzus egyaránt nyújt elméleti és gyakorlati ismereteket.

Közép-Európa településrendszere

I. év. 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Nagyné Molnár Melinda, PhD., egyetemi docens (SZIE)

Az EU területfejlesztési gyakorlatában egyre fontosabb szerepet kapnak a települések. A település egyben a helyi társadalmak kerete, a közigazgatás alapegysége, a civil szervezetek leggyakoribb terepe s a gazdaság telephelyei is a településekhez kötődnek. Közép-Európa településhálózatának több közös vonása is van: számottevő középkori előzménye után viszonylag későn kapcsolódtak be a kapitalista jellegű városfejlődésbe, késve jelentkeztek az egyes urbanizációs ciklusok, a „szocialista korszakban” városképük is hasonló elemekkel gyarapodott.

Tervezés a területfejlesztésben

II. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Péti Márton PhD., VÁTI főmunkatárs

A területfejlesztés és az átfogóbb területi tervezés a regionális tudomány alkalmazásának fő területe. Manapság e témakör jelentősége együtt nő a rendszerszerű közösségi tervezési paradigma térhódításával, melynek haladó példáit a nemzetközi szervezetek, köztük az Európai Unió tevékenysége adja. A területi tervezés, mint társadalmi folyamat, egyik alapvető funkciója a területi kutatások, elemzések, vizsgálatok eredményeinek rendszerszerű beépítése a gyakorlati döntéshozatali folyamatokba.

A tantárgy a területfejlesztést a területi tervezés és a közösségi tervezés tágabb kontextusába ágyazottan, tervezéseméleti alapokról kiindulva és módszertani ismeretekkel megerősítve kívánja bemutatni. Külön foglalkozik a szakterület regionális tudományi és menedzsmenttudományi alapjaival is. Cél a közösségi tervezés elméletének, szemléletének, a területi tervek és szabályozások funkciójának és végrehajtási folyamatainak megismertetése. Kiterjed a közösségi és területi tervezési paradigmák ismertetésére; a stratégiai tervezési rendszer folyamataira, szintjeire, ciklusaira,

módszereire; a tervfajták és az egyes területi szintek terveinek bemutatására; a területhasználati tervek, tájtervek, ágazati tervek ismertetésére; a tervezési rendszerek összefüggéseire, a tervek végrehajtásának eljárásaira. A téma keretében hangsúlyt kell fektetni az elméleti módszertan gyakorlati érvényesülésének bemutatására is, hazai és külföldi körülmények között. Így bemutatásra kerülnek a helyzetelemzési, helyzetértékelési, stratégiaalkotási, programozási, monitoring és értékelési folyamatok és eszközök, valamint a korszerű tervezéskísérő eljárások (stratégiai környezeti vizsgálat, területi hatásértékelés, fenntarthatósági értékelés, társadalmi hatásvizsgálat), a kapcsolódó térség- és projektmenedzsment, területrendezés és tájtervezés.

Regionális elemzések módszerei

I. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. habil. Sikos T. Tamás DSc., egyetemi tanár (SZIE)

A tantárgy képzési célja a térségek, régiók gazdasági elemzésére, a regionális különbségek vizsgálatára irányuló módszerek megismertetése, bemutatása, és azok gyakorlati alkalmazása.

A hallgatók áttekintést kapnak a földrajzi elemzések alapját adó adatstruktúrák kialakításának technikáiról, a regionális modellezés módszereiről, a területi egyenlőtlenségek vizsgálatával kapcsolatos egyenlőtlenségi mutatók alkalmazásáról és problematikájáról. Az oktatás során alkalmazott példák között szerepelnek a népesség, a települések, a gazdaság és a közlekedés földrajzi problémájával foglalkozó témakörök, térbeli pontalakzatok vizsgálata. Az egymásra épülő, egymással összefüggő sokféle regionális elemzési módszer ismertetésekor fontos szerepet kapnak az alkalmazás konkrét lehetőségei. Az oktatás során bemutatásra kerül a térszerkezeti elemzésekhez szükséges GIS technológia (informatikai eszközök és néhány, erre a célra kidolgozott szoftver), melynek alkalmazásával és a tanult területi statisztikai módszerekkel az adott régió különböző szempontoknak megfelelő vizsgálatát végezhetik el a hallgatók. Olyan szemlélet kialakítása a célunk, mellyel a regionális problémákat a tanult statisztikai területi elemző módszerek és eszközök birtokában, kellő szakértelemmel tudják majd kezelni a hallgatók.

Terület- és vidékfejlesztési intézményrendszerek az EU-ban és Magyarországon

II. év 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Káposzta József CSc., egyetemi docens (SZIE)

A tantárgy bevezetőjében a hallgatók megismerkednek az intézményi elméletekkel és azok nemzetközi irodalmi áttekintésével. Az elméleti megalapozás mellett alapvető cél a főbb Európai Unió intézmények szerepének, szervezetének, működésének készség szintű megismertetése, valamint az intézményrendszer felépítése, az egyes intézmények közötti kapcsolatok. Az előadások ismertetik az EU döntéshozatali rendszerét. Kiemelt szerepet kapnak a Közös Agrár- és vidékfejlesztési Politika működése, valamint a bővítés hatása a nemzeti intézményekre. A tárgy további célja, hogy bemutassa a terület- és vidékfejlesztés elméletitörténetét, a mai területi gazdaságfejlesztésben előforduló elméletek értékelését, áttekintse a modern regionális fejlesztés megközelítéseit, eszközeit és gyakorlati alkalmazhatóságuk feltételeinek tisztázását. A tárgy legfőbb célja a terület- és vidékfejlesztési problémák megoldására szolgáló képesség kialakításán, az intézményrendszer áttekintésén keresztül a terület- és vidékfejlesztési, tervezési alapismeretek elsajátítása. Ezen oktatott témakörök elősegíthetik a hallgatók számára a gazdasági döntések területi- és vidékfejlesztési komponenseinek hasznosításában való képességek kialakítását.

Agrárpolitika

II. év. 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. habil. Romány Pál DSc., professzor emeritus (SZIE)

A gazdaságpolitika és az agrárpolitika viszonya. Az agrárpolitika célrendszerének prioritásai. A mezőgazdasági termelés szabályozó rendszere. Az agrárpiaci rendtartás. Az agrárfejlődésünkre ható agrárpolitika célkitűzései és eredményei. A mezőgazdaság gazdasági rendszerének változásában jelentkező szerepe. A szabályozórendszer formái és eszközei. Árrendszer. Árpolitika. Adórendszer és állami támogatási formák. A nagy és kisüzemi termelés eredményességének feltételrendszer.

A nemzetközi gazdasági integráció, a globalizáció hatása az agrárpolitika alakulására. A Közösségi Agrárpolitika (KAP) kialakítása, célkitűzései és alapelvei, kapcsolata egyéb szakpolitikákkal. A

nemzeti agrárpolitika sajátosságai. A múltbéli agrárpolitikai gyakorlat és máig tartó hatásai. A megújuló társadalmi-gazdasági viszonyok és az agrárpolitika változásai. A KAP és a nemzeti agrárpolitika viszonyrendszere. Az agrárgazdaság működésének célrendszere. A termelőerők legfontosabb elemeinek vizsgálata agrárpolitikai aspektusból. A termőföld tulajdonviszonyainak alakulása; a vállalati vállalkozási struktúra, mint a versenyképesség megalapozója; a munkaerő felhasználás és a mezőgazdaság népesség eltartó képessége; az eszközigényesség és hatékonysági összefüggései. A hazai és nemzetközi agrárpiacon agrárpolitikai megítélése. Az agrárpolitika eszközrendszere, költségvetési kapcsolatok, támogatási rendszerek.

Település és térségmarketing

II. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Nagyné Molnár Melinda PhD., egyetemi docens (SZIE)

A gyakorlati jellegű tárgy oktatásának célja a hallgató megismertetése a régió- és településmarketing tevékenység szakmai szempontból megalapozott műveléséhez nélkülözhetetlen földrajzi és regionális alapismeretekkel, egy konkrét mintaterületre (Tatabányára és kistérségére) speciális szoftver alkalmazásával kidolgozott, CD-alapú felsőoktatási tananyag felhasználásával. A hallgató megismertetése a kiválasztott régió földrajzi fekvésének, természetföldrajzi adottságainak, természeti erőforrásainak, történeti fejlődésének, demográfiai sajátosságainak, gazdaság szerkezetének, infrastrukturális viszonyainak, oktatási, egészségügyi, kulturális stb. jellemzőivel, területhasznosításának alapvonásaival és marketing-szemponturn értékelésével. A hatékony régiómarketing megvalósításában kiemelten fontos szerepet játszó időbeni folyamatok bemutatása és elemzése a régió- és településfejlesztést befolyásoló tényezőcsoportok szempontjából. A különböző tényezőcsoportok egymásra hatásának értékelése és hosszú távon várható következményei. A tárgyat felvevő hallgatónak tisztában kell lennie egy adott település vagy régió fejlődését befolyásoló gazdasági környezet alapvonásaival, és változásának tendenciáival, a regionális fejlődésre döntően ható globális és regionális tényezők folyamatos ártértekelődéséből adódó következményekkel és az ezekre adandó helyes válasz kiválasztási feltételeivel. A kurzus elsősorban elméletileg megalapozott gyakorlati ismereteket ad.

A társadalmi folyamatok térbeli összefüggései

II. év 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Kovács Katalin CSc., főmunkatárs (MTA Regionális Kutatások Központja)

A tárgy a regionalitás szociológiai aspektusaival foglalkozik a rendszerváltozást közvetlenül megelőző és az azt követő térbeli társadalmi folyamatok elemzésével. Célja az, hogy megismertesse a tárgy hallgatóit az egyes településkategóriák és az eltérő gazdasági potenciállal, térszervező erővel rendelkező téregységek közötti tőke mozgás és migráció szabályszerűségeivel és következményeivel. Utóbbiak között a szélső pólusok, egyrészt a közép- és felső osztályok tömörülését mutató szuburb övezetek, másrészt a szegénység sok esetben etnikai színezetű koncentrációját mutató perifériák bemutatására kerül sor. A tárgy hangsúlyt fektet azoknak a térségek közötti és térségeken belüli feszültségeknek az elemzésére, amelyek háttérben a megélhetési lehetőségek között fennálló tartós eltérések, szegregációs jelenségek állnak.

E-goverment

II. év 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Tózsza István CSc., főiskolai tanár (Corvinus Egyetem)

A tantárgy célja az elektronikus közigazgatás működésének megismertetése. Ehhez a hallgatóknak meg kell ismerkedniük a helyi igazgatás regionális aspektusaival, valamint az információ – kommunikációs technológia és az elektronikus infrastruktúra mindazon módszereivel, amelyek a közigazgatásban is alkalmazhatóak.

Az elektronikus közigazgatás terjedése egy új, tudásra épülő társadalomban, az ún. információs társadalomban történik. A hallgatóknak ismereteket kell szerezniük, hogy az információs társadalomban külföldön hogyan alakul át a közigazgatás, s a magyar gyakorlat ezt hogyan próbálja

követni a jogi és a műszaki infrastruktúra fejlesztése során. Hogyan érinti a modernizáció a közigazgatásban dolgozókat, milyen olyan jelenségekkel találkozhatunk melyek már a megvalósuló elektronikus közigazgatás előszeleinek minősülnek, vagy melyek azok a felhasználói területek, amiket már most lehet és kell alkalmazni. A hallgatóknak meg kell ismerniük, hogy az információ-technológia közigazgatási penetrációjával kapcsolatban milyen társadalmi igények, milyen szakmai kihívások, milyen módszertani lehetőségek és eszközök jelentkeznek a központi és a helyi (települési és – elsősorban – területi) igazgatás kompetenciájában.

Az Internet mellett a mobiltelefon és a digitális interaktív televízió által biztosított igazgatási megoldások külföldi és hazai példái azok, amelyek a tantárgyat rendkívül érdekessé teszik. A mai, átalakulásban lévő, modernizálódó közigazgatásban az ilyen ismeretekkel rendelkező fiatalok előtt széles lehetőség nyílik nem csak itthon, hanem az Unióban is.

Társadalmi és területi egyenlőtlenségek az egészségügyben

II. év 1. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. habil. Orosz Éva DSc., egyetemi tanár (ELTE)

Az egészségügyi rendszer egyenlőtlenségei sokdimenziós jelenséget alkotnak, amelynek fő összetevői: az egészségi állapot társadalmi és területi egyenlőtlenségei és a szűkebben értelmezett egészségügyi rendszer egyenlőtlenségei, azaz: a forrásteremtés egyenlőtlenségei; a rendelkezésre álló pénzügyi erőforrások és kapacitások területi egyenlőtlenségei; valamint a szolgáltatások igénybevételének társadalmi-területi egyenlőtlenségei. A kurzus keretében a hallgatók megvitatják ezen egyenlőtlenségek fő okaira vonatkozó különböző elméleti megközelítéseket és néhány fontos nemzetközi és hazai empirikus kutatást.

A 80-90-es évtizedben a halálozás társadalmi egyenlőtlenségeinek növekedése következett be számos Nyugat-Európai országban, ami az Európai Unió egészségpolitikájában is előtérbe állította az egészségügy egyenlőtlenségeinek problémakörét. A kurzus keretében a hallgatók megvitatják az egészségpolitika és a társadalompolitika lehetséges szerepére, eszközrendszerére vonatkozó különböző nézeteket, nemzetközi és hazai tapasztalatokat. A kurzus keretében fontos szerepet kap az egészségügy egyenlőtlenségeinek mérésére, nemzetközi összehasonlítására vonatkozó módszerek tárgyalása is.

Az egészségügyi rendszerek értékelésének, az egészségpolitikák célrendszerének csak az egyik összetevője az egyenlőtlenségek csökkentése. Ezért a kurzus tárgyalja más célokkal (hatékonyság, finanszírozhatóság) való összefüggésüket is.

Turisztikai tér

II. év 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. habil. Michalkó Gábor DSc., tudományos tanácsadó (MTA Földrajztudományi Kutatóintézet)

Napjaink társadalmi-gazdasági folyamataiban a turizmus kitüntetett szerepet játszik. A Föld népességének közel egytizede rendszeres résztvevője a turizmus nemzetközi áramlásainak. A turizmus – mint térreleváns jelenség – megértését jelentősen elősegítheti a célterületek sajátosságainak, a róluk való gondolkodás szerveződésének ismerete. A kurzus során a turizmus célterületeinek földrajzi aspektusú megközelítésével kívánunk hozzájárulni az utazási döntés és a turisztikai magatartás térspecifikus jellemzőinek a feltáráshoz, ennek érdekében a turizmus korszerű, tértudományi értelmezésére helyezük a hangsúlyt. A tér és a turizmus szimbiózisát olyan témák tárgyalásának felvállalásával kívánjuk bemutatni, amelyek nemcsak a geográfia, hanem a turizmussal foglalkozó többi tudományág fejlődését, képviselőinek együttműködését is szolgálja. A jó hely, a milió és a niche fogalmának turizmusorientált értelmezése, a turizmus metatereinek (pl. szakrális, informális, szimbolikus tér) áttekintése vagy a turisztikai mobilitás tényezőinek (pl. idő, irány, távolság) vizsgálata egyaránt a kurzus feladatai közé tartozik.

Regionális és helyi gazdaságfejlesztés

II. év 2. félév 30 óra 5 kredit

Előadó: Dr. Nagy Henrietta PhD, egyetemi docens (SZIE)

A tárgy oktatásának célja a nagyobb szubnacionális területi egységek, régiók gazdaságfejlesztéséhez szükséges elméleti alapok, fontosabb irányzatok és nemzetközi tapasztalatok megismertetése a hallgatókkal. A régiók gazdaságfejlesztése lényegében versenyképességük javítása alulról-szerveződő (bottom-up) módon, amely stratégiák kidolgozása és végrehajtása elsősorban klaszteralapú fejlesztéseket igényel.

Főbb témák: A regionális gazdaságfejlesztés főbb irányzatai. A területi, regionális verseny értelmezése és a versenyképesség eltérő elméleti háttéré. Az országok, régiók versenyképességének nemzetközi felfogásai. A regionális versenyképesség értelmezése az EU-ban. A regionális gazdaságfejlesztés, mint a régiók versenyképességének javítása. Az alulról-szerveződő regionális gazdaságfejlesztés értelmezése, szereplői. A regionális versenyképesség fogalma, alaptényezői, a „piramis-modell”. A Porter-féle rombuszmodell (globális vállalatok versenyelőnyei, értéklánc-rendszer, determinánsok), mint a regionális klaszterek rendszerező sablonja. A klaszterek jellemzői, típusai, nemzetközi és hazai példák. Gazdasági bázismodell, mint a klaszteralapú gazdaságpolitika és –fejlesztés alaplogikája. Regionális gazdaságfejlesztési stratégiák és menedzselésük elmaradott régiókban. Regionális gazdaságfejlesztési stratégiák és menedzselésük szerkezet-átalakítási régiókban. Regionális gazdaságfejlesztési stratégiák és menedzselésük tudásteremtő régiókban.

Political Geography of the New Europe

II. év 1. félév 30 óra 4 kredit

Előadó: Prof. Dr. Doris Wastl-Walter

Political Geography is a wide research field and deals with topics including territoriality, borders, nationalism, elections, state institutions, citizenship, resistance, social movements, ecology and focuses on political practices of global to local actors, on power distribution and manifestation, on inclusion and exclusion as well as different scales of interaction. Whereas in the beginning the focus laid on nation states and their development, was the key concern in the 20th century the changing world political map. Only recently new research interests could be observed; thereby changing concepts e.g. of borders and citizenship as well as the changing numbers and interest groups/actors have been discussed.

In the planned course I will focus on Political Geography as a contested subdiscipline within Geography and I will discuss basic concepts such as territory, power, border, space, regionalism and scale. The understanding of concepts has changed throughout the last decades based on new theoretical perspectives that have become relevant. Therefore I will deal with postcolonial approaches, discuss feminist perspectives and Critical Geopolitics as a more or less independent supdiscipline within this broad research field. With many references to recent and present issues on one hand I will talk about international relations thereby also discussing most urgent issues such as security, globalisation, migration and mobility and on the other focus on power stressing the different actors involved e.g. state authorities and NGOs. In this section it will be most relevant to also include issues such as governance, citizenship, inclusion and exclusion or the construction of identity in times when people seem to challenge state power. In all our discussion we will also include presently most relevant issues such as environment and pollution.

The Regional focus will be on the New Europe, regarding it as well in the global Context as with a special focus on the internal regional differences.

Szabodon választható tantárgyak

Változás és válságmenedzsment

Előadó: Dr. Noszkay Erzsébet, egyetemi docens (VATI)

A tantárgy célja átfogó képet adni a változás- és válságmenedzsment egyezőségeiről és eltéréseiről, továbbá elméleti háttéréről és gyakorlati vonatkozásairól. Ezen belül a tantárgy szól azokról a változásokról, változókésztetésekről, amelyekre – adott körülmények között – a szervezeteknek reagálniuk kell. Továbbá ismerteti a változások főbb típusait és a menedzselés során célszerűen felhasználható módszereket. Felhívja a figyelmet arra, hogy hogyan, mikor, és milyen körülmények együtthatasaként fordul át a változás válsággá, s ez esetben hol és hogyan kell ésszerűen beavatkozni, meddig terjedhetnek a válságmenedzselés szervezetmentési lehetőségei, hol, mennyiben és miért tér el a válságmenedzselés folyamata és eszköztára a változásmenedzselésétől.

Tájtörténet- Tájanalízis

Előadó: Dr. Beluszky Pál DSc., tudományos tanácsadó (MTA Regionális Kutatások Központja)

A földterület természetes téregységei a – társadalomföldrajzi, történeti-etnikai szempontok alapján kijelölt – tájak. A legtöbb táj rendelkezik olyan markáns jellemzőkkel, melyeket a falusi térségek fejlesztésénél, de általában a területfejlesztés során figyelembe kell venni. Ezek a sajátosságok részben a táj múltjában gyökereznek, részben olyan tudati tényezőkre vezethetők vissza, melyek adatszerűen gyakorta nem is mutathatók ki (a lakosság identitás-tudata, kötődése lakóhelyéhez, munkakultúrája, tradíciói stb.). Az ország egyes természetes téregységeinek – tájainak – alapos megismerése a legtöbb, területi vonatkozásokkal rendelkező vizsgálathoz, koncepció-alkotáshoz, fejlesztéshez feltétlenül szükséges. A kurzus során az ország néhány jellegzetes tájának – Őrség, Hegyalja, alföldi tájak – megismerése során a hallgatók megismerkedhetnek a tájak életét meghatározó tényezőkkel, a tájak jellemzésére alkalmas szempontokkal, a fontosabb adatforrásokkal és vizsgálati módszerekkel.

A kurzus során egy minta-táj vizsgálatát a hallgatók végeznék. A tárgy oktatásához kellő irodalom áll rendelkezésre (Az Őrség–Vendvidék–Felső-Rába-völgy; a Nagyalföld történeti földrajza; megjelenés alatt a „Hegyalja” stb.).

Társadalomföldrajz

Előadó: Dr. habil. Szabó Lajos DSc., professzor emeritus (SZIE)

A földrajz tárgyával a társadalom oldaláról közelítve foglalkozik, elemelve az ember szerepét a társadalmi és gazdasági folyamatokban, részletezve a gazdasági élet legfontosabb jellemzőit és területi szerveződését. A társadalom, a gazdaság és az ökológia összefüggése a globális világban a fenntartható fejlődés kérdőjeleivel.

Tájékozódásunk fő területe: a társadalmi -gazdasági tér. Megismerjük az ember termelő tevékenységét és eltérő vonásait a Föld különböző természetföldrajzi régióiban.

Kapcsolatláncolat található a népességszám, az egészségügyi – és élelmiszerellátás, az oktatás/kultúra színvonala között. Szintetizáljuk a humán és természeti erőforrások társadalmi folyamatát. Ez utóbbit /mint mai aktuális/ élő problémát boncolgatjuk, különös tekintettel az infrastruktúra, az innováció, az integráció, és az információ quartener egységében. Próbálunk a "future science" tükrébe nézni és bizonyos magyarságbeli, Európabeli és az egész Földre kiterjedő/átölelő dolgokat körülhatárolni.

Az EU vidékfejlesztési politikája

Előadó: Dr. Farkas Tibor PhD., egyetemi docens (SZIE)

A doktorandusz hallgatók számára a tantárgy oktatásának fő célkitűzése az általános és integrált európai vidékfejlesztés kialakulásának és történetének, azok összefüggéseinek megismertetése. Ezen belül foglalkozik a vidékfejlesztés módszereivel és projektkezdési eszközeivel, kapcsolódik az agrár- és környezetgazdasági, valamint a regionális és egyéb politikákhoz, azok összefüggéseire. A tárgy oktatása során kiemelten kezeljük a vidékfejlesztés gazdasági rendszerének megismerését, változásának irányait és a bővítés kritikus kérdéseit.

A turizmus erőforrásai és környezeti hatásai

Előadó: Dr. Dávid Lóránt PhD., főiskolai tanár (KRF)

A tárgy oktatásának célja hogy megismertesse a hallgatókat azokkal az alkotóelemekkel, jelenségekkel, melyek a turizmus komplex jelenségét, erőforrásait képezik. A tárgy bemutatja a turizmus természet-, társadalom-, gazdaság-, közlekedés-földrajzi alapjait, valamint infrastrukturális feltételrendszerét. A tantárgy célja, hogy a hallgatók megértsék ezen elemek mélyebb összefüggéseit, egymásra hatásuk mechanizmusát, és képesnek kell lenniük arra, hogy e hatások következményeit felismerjék. Ehhez a hallgatókban olyan rendszerszemléletű, multi- és transzdiszciplináris gondolkodásmód kialakítására van szükség, mellyel a turizmus jelenségét széles összefüggésében, elméleti síkon tudják vizsgálni. Az elméleti megalapozottság, a komplex gondolkodásmód kialakításának célján túl a hallgatókban ki kell alakulnia egy olyan gyakorlatorientált, környezetérzékeny szemléletmódnak, mely segítségével felismerik a természeti adottságok, a kultúra elemeinek szerepét a turisztikai kínálatban.

Marketing menedzsment

Előadó: Dr. habil. Lehota József DSc., egyetemi tanár (GTK)

A piac és a piaci magatartás mikroökonómiai alapjai, a marketingfunkció ellátásának alapvető vonatkozásai, a vállalat marketing jellemzői, a fogyasztói magatartás, a versenytársak megismerésének technikái, a marketing szerepe a szervezeten belül és a társadalomban, a marketingtervezés, a piacbefolyásolás eszközei, nemzetközi marketing menedzsment.

Többváltozós elemzések a regionális kutatásokban (leíró statisztika + SPSS)

Dr. Kovács András, főiskolai docens (EDUTUS)

A tárgy oktatásának célja azoknak a legkorszerűbb szemléletű és tartalmú, a sokváltozós és a bizonytalan adatok kölcsönös összefüggésrendszerének feltárására alkalmas ökonometriai, alkalmazott matematikai statisztikai alapismereteknek az oktatása, amelyek a szakmai diszciplínák magas szintű elméleti és gyakorlati műveléséhez, az eredményes tudományos kutatáshoz nélkülözhetetlenek.

A tantárgy főbb témakörei: lineáris algebrai alapok, valószínűségi vektorváltozók és jellemzőik, a többváltozós varianciaanalízis módszerei, a többváltozós elemzések módszerei (főkomponens- és faktoranalízis, diszkriminanciaanalízis, klaszteranalízis) és a gazdasági döntések bizonytalanság esetén.

Szociális ellátó rendszerek és vidéki társadalom

Előadó: Dr. Váradai Monika Mária CSc., tudományos főmunkatárs (MTA Regionális Kutatások Központja)

A tantárgy keretében a hallgatók képet kapnak a (vidéki) szegénység történelmi formáiról, s közben megismerkedhetnek a szegénységről szóló szakmai és politikai diskurzusok alakulásával úgy, hogy a

különböző (életkorhoz, élethelyzethez, nemhez, származáshoz, munkaerőpiactól való távolléthez, stb. kapcsolódó) szegénységtípusok, valamint a szociális és gyermekvédelmi ellátásokban mutatkozó

összefüggések bemutatására kerül sor. A hangsúlyt a kirekesztés/befogadás (exclusion/inclusion) és az ún. új szegénység problémáival foglalkozó külföldi és magyar szakirodalom és esettanulmányok

feldolgozására, elemzésére helyezzük, kitérve a szegénység feminizálódásának illetve

etnicizálódásának kérdéskörére is. A szegénység kezelését és mérséklését szolgáló hazai és uniós politikák legfontosabb szakaszainak, változásainak megismerését a rendszerváltást követő magyarországi foglalkoztatás- és szociálpolitika célkitűzéseinek, eszközeinek, eredményeinek elemzése követi. A legfontosabb kérdés, hogy a foglalkoztatás bővítését célzó ellátó rendszerek, ösztönző eszközök mennyiben (és miért nem) képesek számottevően hozzájárulni a munkanélküliség, illetve az inaktivitás mérséklődéséhez.

A GIS alkalmazásának lehetőségei

Előadó: Dr. habil. Sikos T. Tamás DSc., egyetemi tanár (SZIE)

A tantárgy alapvető célja a hallgatókkal megismertetni a térinformatika alkalmazásának lehetőségeit a regionális vizsgálatokban. A tantárgy tematikájában épít az MSc. program keretében elsajátított térinformatikai alapismeretekre. A hallgatók a kurzus keretei között átfogó képet kapnak a térinformatika területi alkalmazásának lehetőségeiről (az önkormányzati munkában ill. az üzleti földrajz különböző területein.)

A félév során a hallgatók önálló kutatásaik keretében alkalmazzák a térinformatikát. Az oktatási tematika módszertani eszközrendszere magában foglalja a matematikai-statisztikai analízis kínálta lehetőséget, továbbá a földrajzi információs rendszer (GIS) együttes alkalmazását. A kurzus keretében külön figyelmet szentelünk a településhálózatot formáló folyamatok vizsgálatára. A tananyag ismertetése során esettanulmányok keretében érintjük: természeti környezet, demográfia, foglalkozási szerkezet, lakás- és közműellátottság, ingatlan forgalom, pénz- és biztosításügy, közlekedés, hírközlés, oktatás, közművelődés, egészségügy, kereskedelem, vendégforgalom, környezetvédelem, területhasznosítás, a város szerkezete szakterületek főbb kérdéseit.

Logisztikai folyamatok

Dr. Benkő János CSc., egyetemi tanár (SZIE)

A tantárgy célja a felesleges mozgások és várakozások kiküszöbölésére, a készletek, átfutási idők és költségek csökkentésére irányuló tervezési és döntés-előkészítési eljárások, valamint módszerek bemutatása. Az anyag –, áru – és információáramlás – tervezés fontosabb fejezetei: Általános módszerek és eljárások a termelési rendszerek anyagi folyamatainak tervezéséhez; logisztikai költségek; ellátási láncok tervezésének és szervezésének területei; a raktározási rendszerek és anyagi folyamataik tervezése; a logisztikai menedzsment speciális módszerei; döntés-előkészítő módszerek az elosztás és szállítás területén; az ellátó, termelő és elosztó egységek telepítésével kapcsolatos logisztikai feladatok; készletezési elmélet.

Tér - építészet

Dr. Makovényi Ferenc CSc. főiskolai tanár (SZIE)

Az építészeti térszervező erő – amely akár a falusi akár a városi térben jelenik meg – olyan kérdéseket vet fel, mint a megélt tér, a szociális tér és a virtuális tér felfogásainak értelmezése. A globalizáció olyan régi kérdéseket vizsgál újra, mint az építészet és a természet kapcsolata, az épített és természeti környezet kapcsolata, amelynek újraértelmezéséhez nélkülözhetetlen egy erős interdiszciplináris hozzáállás. A gazdaságföldrajzi megközelítés mellett a közgazdasági, településtudományi szociológiai és építészeti szempontok figyelembevételével kell ezt a feladatot újra definiálni úgy, hogy az építészeti tér fogalmát az épületcentrikus megközelítésből a településcentrikus értelmezéshez közelítjük, és a tér fogalmát ebben a tekintetben újrafogalmazzuk.

Világ mezőgazdasága

Előadó: Prof. Dr. Kozák János, CSc., egyetemi tanár (SZIE)

Alapvetően a tárgy oktatásának célja, hogy ismertesse a hallgatókkal a világ mezőgazdaságának helyét és szerepét a világgazdaság egészében. A tárgy ezen túlmenően ismerteti a világ egyes főbb régióinak agrárgazdasági rendszerét. A mezőgazdasági termelésben bekövetkezett növekedés és a termelés világszinten komplementer jellege, valamint az ágazaton belüli munkamegosztás magas foka következtében a termelés igen jelentős része kerül kereskedelmi forgalomba, vagyis a mezőgazdaság sokkal inkább integrálódott a világgazdaságba, mint a gazdaság többi ágazata. A kérdések elemzéséhez fontos megismerni az országok agrárpolitikai céljait, a szabályzás főbb területei. A mezőgazdaság fejlettségét jellemző legfőbb mutatókat, valamint a globális felmelegedésnek az ágazat termelésére gyakorolt hatásait.

Régiófejlesztési stratégiák az EU-ban

Előadó: Dr. Káposzta József CSc., egyetemi docens (SZIE)

A tantárgy oktatása során a hallgatók megismerkednek a régiófejlesztés elméleti és gyakorlati kérdéseivel, a fejlesztési stratégiák típusaival és a stratégiakészítés módszertanával, azon belül is elsősorban az Európai Unióban alkalmazott eszköz és intézményrendszerrel. Az oktatás során a fenti képzés három nagy blokk köré szerveződik. Az első blokkban a hallgatók áttekintést kapnak a régiók szerepének változásáról, valamint a régiókialakítás politikai, politológiai és gyakorlati kérdéseit illetően. Ismertetésre kerülnek továbbá az Európai Unió által kidolgozott és alkalmazott régiófejlesztési stratégiák, valamint a fejlesztési stratégiákkal kapcsolatos szakmapolitikák kialakítása és az alkalmazott politika változásai. Régiótípusok, régió típusok. (Európai nagyrégiók, közép- és kisméretű régiók, speciális régiótípusok). A második blokkban a hallgatók foglalkoznak a területi stratégiakészítés elméleti alapjaival és gyakorlatával, megismerik a stratégiakészítés módszertani eszköztárát és a különféle területi szintek stratégia építésének sajátosságait, azok tartalmát. Általános képet kapnak a stratégiatervezés szemléletéről és módszereiről, valamint a stratégiákkal kapcsolatos előrejelzési lehetőségekről. Bemutatásra kerülnek a különféle stratégia műfajok sajátosságai, szerepük. A harmadik blokkban a területi stratégiák típusai, a stratégiaépítés folyamata, eszközrendszere, intézményrendszere lesz a vezérfonal. Stratégiák az eltérő régió típusokra. Ismertetésre kerülnek a gazdaságfejlesztési kihívások és a régiófejlesztési stratégiák összefüggései (régiók versenyképessége, stb.). A tantárgy oktatása során olyan ismeretanyag és szemlélet kialakítására törekszünk, amelynek birtokában a hallgatók képesek a régiófejlesztési stratégiák készítésére és elemzésére, a változások nyomon követésére.

Nemzetközi és regionális fejlesztési intézmények

Előadó: Dr. Csáki György CSc., egyetemi tanár (SZIE)

A sokoldalú (multilaterális) nemzetközi fejlesztési bankok olyan, sajátos nemzetközi jogi státusszal rendelkező bankok, melyek tulajdonosi körét nemzetközi jogi személyek, azaz: országok (országokat képviselő kormányok vagy egyéb közintézmények) és nemzetközi szervezetek alkotják. A sokoldalú fejlesztési bankok forrásaikat a pénz- és tőkepiacokról és/vagy hivatalos forrásokból (kormányzati befizetések vagy/és nemzetközi szervezetek forrásjuttatásaiból) gyűjtik, s eszközeiket olyan (nemzetközi) közcélokra fordítják, amelyeket magánforrásokból nem, vagy nem a kívánt hatékonysággal lehet biztosítani. A sokoldalú nemzetközi fejlesztési bankok a leggyakrabban regionális hatókörűek. A sokoldalú nemzetközi fejlesztési bankoknak két modelljét különböztetjük meg: a valamennyi tagország szükségleteit finanszírozó egypólusú modellt és a tagországok egy meghatározott csoportját finanszírozó kétpólusú modellt (utóbbit szokás „világbanki modellnek” is nevezni) - ezek az összes tagország által rendelkezésre bocsátott forrásokból csak a kevésbé fejlett tagországokat finanszírozzák (mint a Világbank).

A legfontosabb – tárgyalandó – regionális fejlesztési intézmények az alábbiak: Az Amerika-közi Fejlesztési Bank-csoport, amely gazdaságpolitikai reformok és az állami szektor mellett magánberuházásokat is hitelez (önállóan és tárfinanszírozásban egyaránt) Az 1966 óta tevékenykedő Ázsiai Fejlesztési Bank elsősorban a szegénység csökkentését támogatja a 63 tagországban. Az ADB évente átlagosan 4-5 milliárd dollár értékű forrást gyűjt – elsősorban kötvénykibocsátás révén, melynek révén elsősorban hosszú távú hiteleket folyósít a tagjainak – főként infrastrukturális, energetikai, oktatási és egészségügyi programok megvalósításához. Az 55 tagországot tömörítő Iszlám Fejlesztési Bank, 1975-ös alapítása óta folyamatosan hitelez az Iszlám Konferencia szervezetéhez tartozó országoknak. Az IDB hiteleket és tőkefuttatást egyaránt biztosít a tagországok magánszektorának, ugyanakkor fejlesztési támogatást is folyósít az arra rászoruló tagországok számára. Az Afrikai Fejlesztési Bankcsoport 1966 óta működik, 57 afrikai ország számára biztosít pénzügyi forrásokat – a bankban további 24, európai, ázsiai és amerikai ország részes, alaptőkéje 23 milliárd dollár. Fő tevékenységi területei: hitelkihelyezés és vállalati tőkerészesedés szerzése a társadalmi és gazdasági fejlődés szempontjából meghatározó tevékenységet folytató vállalatokban; nagyobb fejlesztési programokhoz való technikai segítség-nyújtás; az állami és a magántőke közös beruházásainak támogatása; valamint a tagállamok fejlesztési programjainak koordinálása. A Karibi Fejlesztési Bank (Caribbean Development Bank =

CDB) 1970-ben kezdte meg működését. 20 regionális tagja mellett öt régió kivüli nagyhatalom (Kína, Németország, Nagy-Britannia, Olaszország és az USA mint donor-országok) is tagja. A CDB forrásainak 40 százaléka származik a donor-országokból, 15 százalék más nemzetközi fejlesztési bankoktól (a Világbanktól és az EIB-től). A tagországok gazdaságpolitikáinak összehangolása mellett a CDB elsősorban technikai segítséget nyújt a tagországoknak.

A határ menti együttműködések területi egyenlőtlenségi dimenziói

Előadó : Dr. Borzán Anita (SZIE)

A határ menti térségek mind földrajzi helyzetük, mind társadalmi-gazdasági fejlettségük tekintetében kevés kivétellel sajátos perifériának tekinthetők az adott ország fejlett, centrális régióihoz viszonyítva. Napjaink fontos megoldandó feladatai közé tartozik a tudatosan alulfejlesztett, gyakran kritikus társadalmi és gazdasági jegekkel, demográfiai veszteséggel, fejletlen és elzárt közlekedési infrastruktúrával rendelkező határ menti területek felzárkóztatása. A közös fejlesztést és területfejlesztést szorgalmazó együttműködések többnyire helyi szinten bontakoznak ki, tehát nem nemzeti szintűek.

A területi egyenlőtlenséggel kapcsolatos alapfogalmak, összefüggések és modellek feltárása képezi az oktatott tantárgy elsődleges célterületét. A tantárgy keretében a hallgatók a 20. század Európájában újarajzolt határok által szétvágtott, de korábban évszázadokon keresztül természetesen együttműködő egységek mai társadalmi-gazdasági helyzetértékelésének módszertanát sajátítják el. A határ egyes oldalain érintett területi egységek vizsgálatba vonásával válasz fogalmazódik meg az Európai Unió, illetve az érintett országok által kínált együttműködési lehetőségekre (politikai, kulturális, természeti, oktatási, gazdasági, turisztikai, katonai, egészségügyi stb.) is.

A rövid élelmiszer-ellátási láncok jellemzői a városi és vidéki térségekben

Előadó : Dr. Juhász Anikó, AKI, Élelmiszerlánc Elemzési Osztály

Az elmúlt évtizedek az élelmiszer ellátási láncok viszonylag gyors és drasztikus átalakulását hozták. Az élelmiszer-előállítók értékesítési lehetőségei és a velük szemben támasztott vevői elvárások átalakultak a logisztika és az információtechnológia fejlődése, valamint a globalizáció következtében. Az ellátási láncok hosszúak és bonyolultak lettek, az egymástól eltávolodó termelő és fogyasztó közötti egyre nagyobb információs aszimmetria következtében pedig megnőtt a folyamatokat szabályozó és ellenőrző állami és magán intézmények szerepe. Az így kialakult ellátási láncokban a beszállítók és a vevők kapcsolata erőteljesen megváltozott, ez az új, központosított beszerzésre épülő forma nem természetes partnere a kis és mikro-méretű élelmiszer-előállító vállalkozásoknak. A rövid élelmiszer ellátási láncok – egy több évtizedes csökkenő periódus után – reneszánszukat élik a világ fejlett államaiban és néha meglepő ellenállással élnek túl a fejlődő országokban. Mi a helyzet hazánkban? Az egyre-másra megjelenő termelői piacok, a tejes, pék, vagy éppen húsos autók, az éledező közösség támogatta mezőgazdaság (Community Supported Agriculture, CSA), a helyi termékek kialakulóban levő szubkultúrája milyen lehetőségeket rejt a magyar élelmiszertermelők és vásárlók számára? Melyek a rövid élelmiszer ellátási láncok keresleti és kínálati jellemzői? Milyen rendszer-innovációs lehetőségek kínálóznak? Melyek a technológiai és humán feltételei a sikeres működésnek és együttműködésnek? Az európai és amerikai tudományos elemzések azt mutatják, hogy ezeknek a kérdéseknek erőteljes területi vonatkozásai vannak, az elhelyezkedés, a verseny- és vonzáskörzet az egyik legfontosabb meghatározója a rövid ellátási láncok teljesítményének. A tantárgy keretében a fenti kérdésekre keressük a választ, ehhez a nemzetközi és hazai szakirodalom, valamint a saját kutatási eredmények bemutatása után egy közös esettanulmány elkészítését tűzzük ki célul.

A válság fogyasztói

Előadó : Dr. Khademi – Vidra Anikó, SZIE

A fogyasztói, vásárlói szokások vizsgálata igen színes, izgalmas és gyorsan változó kutatási témának bizonyul. Az utóbbi évek kereskedelmi attitűdjeit elsősorban a globális gazdasági válság határozza meg, mely számos a fogyasztói viselkedésben bekövetkező változást eredményezett, és arra készítette a vásárlók többségét, hogy új referenciapontokat keressenek: gazdaságosabbá, tudatosabbá és igényesebbé tegyék vásárlói döntéseiket. Az „új típusú” vásárlói tevékenységek leírására, mérésére olyan elméletek, tipológiák próbálnak reagálni, melyek a tudatosságot, a kockázatvállalás mértékét, a vásárlói tevékenység egyszerűsödésének a trendjeit állítják a középpontba. A tanegység célkitűzése egyrészt az, hogy feltérképezze, bemutassa, szintetizálja a válság-fogyasztás legújabb trendjeit, tipológiáit, kutatásait, másrészt pedig hangsúlyozni kívánja a kereskedelmi stratégia-váltás igényét is: szükség van a meglévő üzleti modellek újragondolására és a lehetséges bizonytalan jövőhöz kapcsolódó területek fejlesztésére is.

A társadalom-és településpolitika Janus arca; a közpolitikák hatásai

Előadó : Dr. Szarvák Tibor, SZIE ABPK

A tárgy oktatása során áttekintjük az elmúlt 2 évtized társadalom-és településpolitika alakításának makro és mikrotényezőit.

Foglalkozunk az átmenet szakaszaival, a centrum/periféria; illetve a Közép-Európa problematikával, a jóléti állam lebontásának hazai mérföldköveivel, a szociálpolitika régi/új útjainak kialakításával. A főbb témák között a társadalmi konfliktusok kialakulásának tényezői is szerepelnek.

Hangsúlyt helyezünk a települési kohézió javítását szolgáló politikákra; a pályázatok abszorpciójára, az innovációt támogató fejlesztésekre, prioritásokra. Külön kitérünk az esélyegyenlőség fejlesztését szolgáló közpolitikák hatásaira, a lehetséges szociálpolitikai települési válaszokra, kiútkeresési kísérletekre, az innovációs miliőre, valamint a társadalmi-térbeli hálózatokra.

Az Európai Unió kohéziós politikájának működése

Előadó : Dr. Nagy Henrietta, SZIE – GTK

A tárgy oktatásának célja, hogy megismertesse a hallgatókkal az európai térszerkezet változásait és ezzel párhuzamosan az európai regionális/kohéziós politika cél- és eszközrendszerének alakulását. A képzés során a doktoranduszok betekintést kapnak a regionális politika történetébe, különös figyelmet fordítva a Római Szerződést követő időszakra. A tárgy célja bemutatni azt, hogy a folyamatosan változó európai térszerkezethez hogyan igyekezett illeszkedni a folyamatos reformokkal alakított politika. A tárgy célja továbbá, hogy áttekintse az Unió országainak regionális politikáját, operatív programjait, intézményrendszerét, illetve a politikák hatékonyságát, hatását az adott tagállam gazdasági és társadalmi fejlődésére, hiszen a tapasztalatok alapján számos tagállamban egyelőre nem sikerült megvalósítani a területi különbségek mérséklését, mely az elsőszámú prioritása az uniós szintű közösségi politikának.

A doktori iskola nemzetközi kapcsolatai

A doktori iskola nemzetközi kapcsolatai alapvetően a korábban már működő egyetemi és intézmény közti kapcsolatok továbbfejlesztésén alapulnak.

Elsősorban az iskolákhoz kapcsolódó Intézetek és Tanszékek által folytatott nemzetközi együttműködések keretei között kapnak lehetőséget a doktoranduszok külföldi tanulmányok folytatásához. A nemzetközi kapcsolatok keretében folyó tanulmányutak lényegében a következőkre terjednek ki:

- kutatómunka végzése,
- kutatási módszerek tanulása
- egyetemeken órák hallgatása
- vizsgák letétele
- konferenciákon részvétel
- nemzetközi szakirodalom gyűjtése
- az egyetemeken folyó PhD képzésben való részvétel
- esetenként egy-egy tanulmány megjelentetése.

Justus Liebig Egyetem, Giessen, Németország

Folyamatos tudományos együttműködés folyik 1982 óta a GATE-JLU együttműködési szerződés keretében a GATE (SZIE) Üzemtani Tanszéke és a JLU Lehrstuhl für Landwirtschaftliche Betriebslehre között, évenként megújított munkaprogramok alapján

Cornell University, Ithaca, N.Y.

Egyetemek közötti együttműködési szerződés keretében a GTK tanterveinek közös átvilágítása és fejlesztése a Cornell Egyetem professzoraival, rendszeres közös rendezvények a közös kutatási eredményekről (VISION 2000, I., II., III. konferenciák, Gödöllő)

Vidékfejlesztési kutatások és doktoranduszok, témavezetők fogadása (dr. Kovács Dezső stb.), kutatási együttműködés a Rural Sociology tanszékkel (Prof. David Brown).

Wageningeni Egyetem, Hollandia

Az Egyetemek közötti együttműködési szerződés keretében közös kutatások folytatása és oktatási egyeztetés a két egyetem Marketing tanszékei között (dr. Lehota József és prof. Meulenberg). PhD hallgatók fogadása és küldése.

Perugia-i Egyetem, Olaszország

A két egyetem között megkezdődtek az előkészületek testvéregyetemi kapcsolat kialakítására az olasz egyetem képviselője Dr. Chiany professzor. A tárgyalások közös kutatási programok folytatásáról is szólnak, amelyekbe a kutatás során mód nyílik a doktoranduszok részvételére is.

Udine-i Egyetem, Olaszország

Hallgatói, Ph.D. hallgatói csereprogramok, kölcsönös professzori látogatások folynak.

Uppsala-i Egyetem, Svédország

PhD. hallgatók cseréje, szakmai kapcsolat az ottani Agrárgazdaságtan tanszékkel (Dr. Zsarnóczai J. Sándor).

Helsinki Egyetem, Finnország

Oktatói, PhD. hallgatói csere, közös kutatások az Agrárközgazdaságtani és Üzemtani Intézettel (Dr. Matty Ylatalo intézetigazgató úr).

Királyi Állatorvosi Mg. Egyetem, Koppenhága, Dánia

PhD. hallgatók és oktatók csereprogramja a Közgazdasági Intézettel (Kapcsolattartó: Mr. Sörren Kjeldren-Kragh úr). Ezen együttműködés keretében a hagyományok megőrzésével, PhD hallgatók külföldi tanulmányújtáira kerülhet sor.

Nyitrai Mezőgazdasági Főiskolai Kar

Folyamatos oktatási és tudományos együttműködés a '80-as évektől folyik a két intézmény között. A határ menti területek fejlesztésének közös kimunkálása és a Magyarországon eredménnyel működő szakok honosítása (gazdasági mérnök, idegenforgalom, szálloda – utóbbi most van kimunkálás alatt) mellett együttműködés jött létre közös tanácskozások rendezésében és közös kiadványok megjelentetésében.

Nyitrai Mezőgazdasági Főiskola Közgazdaság-tudományi Kara 1996

A hallgatók részképzését, szakmai gyakorlatát egymás intézményeiben kölcsönösen lehetővé teszik. Közös tudományos munkák, közös pályázatok készítését a publikációk közös közzététele követi. Ennek keretében a karok és tanszékek által szervezett tudományos konferenciákon, szemináriumokon és akadémiai rendezvényeken az oktatók, kutatók mellett lehetőséget biztosítunk a PhD hallgatók publikálására is. Oktatók, kutatók, hallgatók és doktoranduszok cseréje több esetben megvalósult az elmúlt időszakban. (Doc. Dr. Ing. Peter Bielik).

Kaliforniai Műszaki Állami Egyetem Mezőgazdasági Főiskolai Kar

Közös oktatói csereprogram.

University of Wyoming (USA, WYO)

Vidékszociológiai kutatási együttműködés, kutatás a nemzeti kisebbségek helyzetére és a nőknek a vidéki közösségekben betöltött szerepére vonatkozóan. Vendégtanárok cseréje; kisebbségek integrációja a többségi társadalomba c. kutatási téma. Koordinátorok: Garth Massey, Dyan Mazurana.

Nyitrai Mezőgazdasági Főiskola és Varsói Mezőgazdasági Akadémia

Nemzetközi összehasonlító kutatási együttműködés a nyitrai és a varsói egyetemmel. A kutatási téma címe: hogyan alkalmazkodnak a falusi családok és közösségek a bekövetkezett társadalmi- gazdasági változásokhoz. A kutatás koordinátorai: Varsóban Mieczyslaw Adamowicz, Nyitrán Maria Fazikova, Gödöllőn Villányi László.

A képzéshez kapcsolódó tudományos műhely egyike a programot szervező és irányító Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézetben működik., mely országosan és nemzetközileg is elismert.

Oktatóink rendszeresen részt vesznek hazai és nemzetközi konferenciákon résztvevőként, valamint számos esetben szervezőként is. Szakmai és tudományos cikkek, valamint könyvek szerzői, szerkesztői, lektorai.

Az alkalmazott (gyakorlati) kutatások terén az Intézetünk már több éve foglalkozik a K+F (innovációs) fejlesztési munkákkal.

A Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet kutatómunkája az alábbi csoportokba sorolhatók:

- regionalizmus és vidékfejlesztés;
- regionális versenyképesség;
- kereskedelmi kutató központ;
- a Nemzeti Fejlesztési Terv és a hozzákapcsolódó intézményrendszer vizsgálata;
- biomassza hasznosítás, megújuló energiaforrások a

- mezőgazdaságban és a hasznosítási lehetőségek ökonómiai vizsgálata;
- területi tervezés és programozás;
- kis- és középvállalkozások reagálás vizsgálatai.

A kutatási témákban az elmúlt években jó kapcsolatot alakítottunk ki más kutatóintézetekkel, vállalkozásokkal, kutatási partnereink között tudhatjuk a következő szervezeteket:

- MTA Regionális Kutatások Központja
- Agrárgazdasági Kutató Intézet,
- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium,
- Campden & Chorleywood Magyarország Kht.,
- Gödöllői Agrárközpont Kht.,
- Debreceni Egyetem,
- Szegedi Egyetem, stb.

A Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Műhely nemzetközi kapcsolatainak felsorolása

- Timirjazovszkaja Agricultural University – Moscow, Russia
- Wagenengen Agricultural Univ. (WAU) – Wagenengen, Holland
- Sepsiszentgyörgy Education Center – Transylvania, Romania
- University of Queensland – Brisbane, Australia
- DG Research at the European Commission - Eurobarometer – Social aspect of the biotechnology, Brussels
- Edmonton Waste Managem. Centre of Excellence Alberta -Canada
- BBI International, Milwaukee, Wisconsin, USA
- INSA Lyon – Environmental management course - Lyon, France
- TU IAEFM – Munich, Freising-Weihenstephan, Germany
- Jelgava, TU – Jelgava-Riga, Latvia
- Sapiientia University, Tirgu-Mures, Románia
- Moszkvai Állami Egyetemen (MGU)
- Nemzetközi Földrajzi Unió Matematikai Bizottsága
- University of Newcastle upon Tyne, Centre for Urban and Regional Development Studies,
- State University of New York, Albany,
- California State University at Northridge,
- The University of Edinburgh,
- Dr. R. Gretzmacher, Ass. Prof. Ing., University of Agriculture, Institute for Agronomy and Plant Breeding. Tropical and Subtropical Agronomy. A- 1180 Vienna, Gregor Mandel Str. 33, Austria.
- Dr. Dusan Zahar, International Commercial Company, ICCI P.O. Box 185. 96001 Zvolen, Slovakia.
- Dr. Eric Roose, OTSTOM, 5045, F: 34032 Montpellier Adex 1, France.
- Roscislaw Kuciakowski, Univ of Agriculture in Krakow. Institute of Tropical and Prof. Dr. J. Breburda, Agrar und Wirtschaftsforschung der Justus Liebig Universitat, Giessen, Germany.
- Dr. Arantzan Urcelay, Centro de Ciencias Medioambientales c/Serrano, 115. 18006 Madrid, Spain.
- Dr. Guerra A., deputy diirector, Instituto de Investigacao Cientifica

Tropical, Rua daJunqueira 86, 1300 Lisbon, Portugal.

- Carlos Noeme dr. prof. Departamento de Economia Agrária e Sociologia Rural, Universidade Tecnica de Lisboa, Instituto Superior de Agronomia (Lisboa, Portugal), Dept de Economics.
- Dr. Hans Hurni, president of WASWC, Group for Development and Environment
- Institute of Geography. University of Berne, Haller str. 15. Berne, Switzerland.
- Doctorate Council, Water Management Committee, Univ. of Agr. Sc.,
- Agr. Water Management and Soil Sc. Committee, Hung. Academy of Sc., Plant
- Production Committee, Hung. Academy of Sc.,
- European Society for Soil Conservation, Trier, Germany,
- University of South Bohemia, Faculty of Economics, (Ceske Budejovice, dean: dr. prof. dipl. Ing. Magdalena Hrabankova CSc)
- Slovak University of Agriculture, Faculty of Economics and Management, Nitra (dean prof. dr. dipl. Ing. Peter Bielik Ph.D.).
- Warsaw Agricultural University, Faculty of Agricultural Economics, Warsaw, (dean: prof. dr. habil Bogdan Klepacky Ph.D.).
- Czech University of Life Sciences in Prague, Faculty of Economics and Social Sciences, (dean: dr. prof. dipl. Ing. Miroslav Svatos CSc).
- Agricultural University of Plovdiv.
- Kutatási együttműködés a Giesseni Justus Liebig Egyetem Háztartásgazdaságtani Intézetével.
- Humboldt Egyetem Berlin - közös kutatások az élelmiszerpiacok vizsgálata témakörben.
- The Royal Veterinary and Agricultural University Department of Economics and Natural Sciences, Unit of Economics, Copenhagen, Danish Kingdom
- University Perugia, Facolta di Agraria, Perugia, Italy
- Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala, Sweden
- Campden&Chorleywood Food Research Association

A doktori iskola tagjainak nemzetközi kapcsolatai:

- Moszkvai Állami Egyetemen (MGU)
- University of Newcastle upon Tyne, Centre for Urban and Regional Development Studies,
- State University of New York,
- California State University at Northridge,
- University of Edinburgh,
- International Agricultural Centre, Wageningen, Hollandia
- Claas OHG, Harsewinkel, Németország
- University of California, Berkeley, USA
- Lomonosov Egyetem, Moszkva,
- Université Paul Valéry, Montpellier (Franciaorsz.)
- Ecole Normale Sup. Paris, (Franciao.)
- University of Nebraska, Lincoln, USA,
- Woodrow Wilson Intern. Center for Scholars ,Washington,D.C. USA
- Subtropical Agr. and Forestry. Poland.
- Ecole des Hautes Etudes des Sciences

Sociales, Paris, Fr.

- Université de Paris X. Nanterre,
- University of California in Los Angeles, USA
- Moszkva Tyimirjazev Akadémia
- Varsói Egyetem Agrárgazdasági Tanszék
- Beregszász (Ukrajna), Csíkszereda (Románia) Lendva (Szlovénia)
- The Royal Veterinary and Agricultural University Department of Economics and Natural Sciences, Unit of Economics, Copenhagen, Danish Kingdom
- University Perugia, Facolta di Agraria, Perugia, Italy
- Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala, Sweden
- Slovak University of Agriculture, Faculty of Economics and Management, Nitra (rektor prof. dr. dipl. Ing. Peter Bielik Ph.D.).
- Warsaw Agricultural University, Faculty of Agricultural Economics, Warsaw, (dean: prof. dr. habil Bogdan Klepacky Ph.D.).
- Czech University of Life Sciences in Prague, Faculty of Economics and Social Sciences, (dean: dr. prof. dipl. Ing. Miroslav Svatos CSc).
- Purdue University, Institute of Agricultural Economics USA: Prof. Joseph Uhl
- Cornell University Ithaca, Institute of Agricultural Economics, USA: Prof. Ralph Cristy
- Wageningen Agriculture University, Department of Marketing and Marketing Research, Hollandia: Prof. Matthew Meulenberg
- University of Ghent, Department of Agricultural Economics, Belgium: Prof. Jacques Viaenne
- London University, Imperial Collage, Centre for Food Chain Research, UK. Assoc: Prof. Marian Garcia, Nigel Pool
- Essec Business School Paris, Prof. Francis Decklerk
- University of Crete, Greece, Department of Economics, Assist Prof. Nikolaidis Evangelos
- University of Madrid, Department of Agricultural Economics, Spain, Prof. Juliann Briz
- University of Udine, Department of Agricultural Economics, Italy, Assoc Prof. Franco Rosa
- Universität für Bodenkultur Wien, Institut für Marketing and Innovation, Austria. Prof. Walter Schiebel
- Agricultural University Poznan, Poland. Prof. Michael Sznajder
- Prof. Claudio Minca, Universita di Venezia
- Prof. Dallen Timothy, University of Arisona
- "American Agricultural Economics Association" Toronto 1998
- Cornell University Department of Rural Sociology (Ithaca New York USA)
- Association for the European Rural Universities (APURE)
- Conservatoire National des Arts et Métiers (Franciaország, Párizs)
- Párizs X. Nanterre Egyetem (Franciaország)
- Babes-Bólyai Főiskola (Románia, Gyergyószentmiklós)
- Babes Bólyai Tudományegyetem Földrajz Kar, Kolozsvár – Románia,
- Oslói Egyetem Nemzetközi Nyári Egyetem, Osló – Norvégia
- Roskildei Egyetem Tájéktató Központ, Roskilde – Dánia, Turku Egyetem Satakunta
- Környezeti Kutató Intézet, Pori – Finnország
- Az Európai Unió Tanácsa Főtitkárság DGBII Strukturális Agrárpolitikai

Főigazgatóság, Brüsszel – Belgium (EU)

- Frankfurti Egyetem Földrajzi Kar Didaktikai Földrajzi Intézet, Frankfurt – Németország,
- LTA Térgazdasági Tudományos Intézete - Varsó
- University of Lund, - Svédország
- Institute of Geonics, Brno – Csehország
- IGU Kongresszus, Glasgow – Nagy-Britannia
- Universidade Tecnica, Instituto Superior de Agronomia, Departamento Economia Agrária e Sociologia Rural (Lisboa, Portugal) Intézményközi szerződés. Oktatói-kutatói -hallgatói csere különös tekintettel a SOKRATES-ERASMUS pályázatra.
- Slovak University of Agriculture, Faculty of Economics and Management (Nitra, Slovak Rep)
- University of South Bohemia, Fac. of Agriculture. (Ceske Budejovice, Czeh.Rep.)
- Moscow Timiryazev Agricultural Academy /Moscow, Russia/ Intézményi szerződés a gödöllői campus 3 karával
- National Committee of the IGU in Switzerland
- Panjab University, Chandigarh
- Board of the Association of Geographers in Bern
- Department of Geography at the University of Berne
- University of Klagenfurt